

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 17 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1912

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 471

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Ἀρχὴ πολιτισμοῦ.

ΙΔΑΣ. Νέα πολιτικὴ στὴν Τουρκία.

ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ. «Διαλέξεις—Συναυλίας».

Γ. ΚΟΡΡΑΤΟΣ. Μεσαιωνικὲς μέρες.

ΜΙΑΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ. Τὸ Μπαλσαμωμένον Ἀγῶρι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτικὴ Ἐπιθεώρηση.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Νεοτουρκικὴ πρόοδος.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. Κριτικὰ σημειώματα — «Ὁ γύρος τῶν Ὁρῶν».

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Μίμησις τραγουδιῶν τοῦ Burns.

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΜΠΑΛΣΑΜΩΜΕΝΟ ΑΓΩΡΙ

Τῆς ἀδελφῆς μου
τῆς ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΗΣ
καὶ τῆς λευκῆς ψυχούλας
τοῦ ΝΙΚΟΥ τῆς
τ' ἀφιερώνω.

*Θυμάσαι, ἀσύνκριτη ἀδερφοῦλα μου; Μιὰ Τρίτη τὸ δει-
λινό, σὸν Κάμπο μας πέραν Ἐγραψα, χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ ξέρω
γιατί, τοὺς ὀχτὼ σίχους ποὺ τῶρα σὸν πόνο τῆς Γιούλιας
τοὺς ταίριασα' τὴν ἄλλη μέρα τὸ χαριτωμένο ἀγγελοῦδι σου ἀρ-
ρώστου ἐξαφνα καὶ μετὰ δέκα ἡμερῶν νευρικὴν ἀγωνία —
ἄχ πόνοι, ἄχ πόνοι! — ξεψύχησε... Νά, σήμερα, καλὴ μου,
σοῦ ἀφιερώνω τὸ φθινοπωρινὸ τραγοῦδι — τὸ τραγικὸ, τὸ ἀ-
κατάληπτο — τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων.*

Δέγουστος τοῦ 1910.

Μ.

ΠΡΟΣΩΠΑ

Μάνος

Γιούλια, γυναίκα του.

Κώστας

Τασούλα ὑπηρέτης.

Ὁ γερο-παπποῦς, βουβὸ πρόσωπο.

Φωνὲς κόσμου ἀπὸ τὸ δρόμο.

Ἡ καμαρούλα τοῦ παιδιοῦ. Λίγες μέρες μετὰ τὸ θάνατό του. Τὰ πράματά του ὅλα στὴ θέση ποὺ τῆς πεθαίνοντας: Δεξιὰ στὴ γωνία τὸ κρεβατάκι του. Στὰ πόδια, καταγῆς, πεσμένο μπρόμυτα ἐν' ἀκόνισμα. Σ' ἓνα τραπεζάκι χαμηλὸ διάφορα παιγνίδια. Στὸς τοίχους εἰκόνες παιδιάτικες θαμπωμένες, ποὺ χωρὶς νὰ δέχθουνε τίποτα, κἀτι λένε. Ἀπέναντι καὶ λίγο πρὸς τῆς ἀριστερᾶς, ἡ πόρτα τῆς κάμαρας. Στὸ μέσο τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ἓνα παράθυρο μὲ τζάμια. Ἀψηλὰ κρέμεται τὸ κλουβί, ἄδειο. Ἐνα κίτρινο μονάχι φτεράκι εἶναι περιπλεγμένο στὰ σύρματα τοῦ κλουβιοῦ. Ἀντίκρου, στὴν ἄλλη πλευρᾶ δυὸ παράθυρα ποὺ βλέπουνε στὸ δρόμο. Τρία-τέσσερα καθίσματα. Ἐνος μικρὸς καναπές ἀριστερὰ καὶ μπροστὰ στὴ σκηνή. Μπροστὰ στὸ κρεβατάκι ἓνα καροτσάκι παιδιάτικο· μέσα του φαίνεται ἓνα τζαμωμένο σεντουκάκι — πολὺ ὀμορφο, σὰν κἀντρο ἢ σὰν κόσμημα. Ἐκεῖ μέσα εἶναι μπαλσαμωμένον τὸ νεκρὸ παιδάκι. Καταστολισμένον μὲ λουλούδια — καὶ τόσο πρόσχαρα ὅλα τὰ πράματα βαλμένα γύρω του ποὺ σοῦ ἀφαιροῦνε τὴν ιδέα τοῦ θανάτου.

(Βουβὰ καὶ θλιμμένα μπαίνει ὁ Μάνος. Ἀπὸ τὴν πόρτα θεωρεῖ ἐκστατικὰ ὅλο τὸ δωμάτιο καὶ τὰ ἐπιπλα ὅλα ἓνα-ἓνα. Προχωρεῖ πρὸς τὸ καροτσάκι, καθίζει στὴν καρέκλα ποὺ εἶν' ἐκεῖ δίπλα καὶ πολυῶρα κοιτάζει τὸ νεκρὸ παιδί του.)

ΜΑΝΟΣ (ἀργά). Μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρό....

(Ἐξαφνα πετιέται ἀπάνω, περπατᾷ μὲ ταραχὴ καὶ χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι. Ἐρχονται ἡ Τασούλα καὶ ὁ Κώστας.)

ΜΑΝΟΣ. Φέрте τα.

(Ἡ Τασούλα καὶ ὁ Κώστας φεύγουν. Ὁ Μάνος παίρνει ἀπὸ τὸ τραπέζι τὰ παιγνίδια καὶ τὰ σκορπάει φιλόστοργα καὶ ἀπαλὰ στὸ κρεβατάκι. Μένει ἔτσι βυθισμένος. Ἐρχονται ἡ Τασούλα καὶ ὁ Κώστας κρατώντας ἓνα κἀνιστρο μὲ λουλούδια καὶ μιὰ πολυτελέστατη λαμπάδα μὲ βάση. Καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ εἶναι στολισμένα μὲ τούλια καὶ μὲ κορδέλλες. Τὰ θέτουν.)

ΤΑΣΟΥΛΑ. Ἦρθαμε.

ΚΩΣΤΑΣ. Τὰ φέραμε.

ΜΑΝΟΣ. Σηκώστε τὸν ἐπιτάφιο μὲ τραγοῦδια.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Ποῦ εἶναι ὁ ἐπιτάφιος, Κώστα;

ΚΩΣΤΑΣ. Τὸ τραπεζάκι.

(Τὸ φέρνουνε στὴ μέση. Ὁ Μάνος παίρνει ἡρεμα κ' ἐλαφρὰ ἀπὸ τὸ καροτσάκι τὴν κασίτσα ποὺ εἶναι βαλμένο τὸ νεκρὸ παιδί· τὴ θέτει μὲ στοργὴ ἔπάνω στὸ τραπεζάκι. Ἡ Τασούλα φέρνει μπροστὰ στὸ τραπεζάκι τὴ λαμπάδα. Ὁ Μάνος τὴν ἀνάφτει κατόπι.)

ΜΑΝΟΣ. Τασούλα, Κώστα, πάρτε λουλούδια καὶ στολίστε τὸ παιδί μου.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Πέθανε πιά τὸ παιδί, κύριε ;
 ΜΑΝΟΣ. Ἔτσι πρέπει, Τασοῦλα.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Καὶ θὰ τὸ ὑποφέρει αὐτὸ ἡ κυρία ;
 ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλήθεια ἔτσι μπαλασσωμένο τὸ νομίζει δικό της ἀκόμα καὶ ζωντανό, ἡ κυρία.
 ΜΑΝΟΣ. Θὰ προσπαθήσουμε νὰ τὸ λησμονήσουμε.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Θὰ τὸ μπορέσουμε τάχα ;
 ΜΑΝΟΣ. Μέρησ τώρα δοκιμάζουμε, μὰ φοβούμαστε νὰ πιστέψουμε πὼς τὸ παιδί εἶναι πεθαμένο.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ὅταν θὰ κάνετε ἄλλο παιδί, θὰ ξεχαστεῖ τοῦτο.
 ΜΑΝΟΣ. Ἄς τὸ ἐλπίσουμε.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ἐνας μόνο κι ἂν θέλει, δὲ θὰ μπορέσει νὰ τὸ ξεχάσει,
 ΜΑΝΟΣ. Ἀλήθεια.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ποιός ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ὁ γερω-παππούς αὐτὸς δὲν παύει νὰ γογγύζει καὶ νὰ φωνάζει.
 ΚΩΣΤΑΣ. Τί λέει ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Πὼς τὸ παιδί δὲν εἶναι πεθαμένο. Σήμερα πάλι φώναζε : « Δὲ θὰ μοῦ τὸ ξεκολλήσετε τὸ παιδί μου ! »
 ΚΩΣΤΑΣ. Μήπως εἶναι τρελλός ;
 ΜΑΝΟΣ. Ὅχι· εἶναι κι αὐτὸς σὺν δλους μας.
 ΚΩΣΤΑΣ. Μὰ γιατί δὲν πιστεύει τὸ γιατρό ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Δὲ θέλει νὰ πιστέψει τίποτα.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ποῦ εἶναι τώρα ;
 ΜΑΝΟΣ. Κάθεται σκυμμένος κάτω στὸ κατώγι, σὰ νὰ μυρολογάει.
 (Παύση. Ὁ γερω-παππούς ἐρχεται σὺν ἴσκιος καὶ κάθεται καταγῆς στὰ πόδια τῆς κούνιας μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι. Κανένας δὲν τόνε πρόσεξε.)
 ΚΩΣΤΑΣ. Τώρα πιά ἡ κυρία θὰ ζεῖ μὲ τὸ μπαλασσωμένο παιδί της ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Τώρα πιά θὰ τὸ θάψουμε τοῦτο, κύριε ;
 ΚΩΣΤΑΣ. Ὑστερα πὼς θὰ ζεῖ ἡ κυρία ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ὁ κύριος εἶναι βυθισμένος γιατί ;
 ΜΑΝΟΣ. Ὁ γιατρός εἶναι σοφός· αὐτὸς μᾶς εἶπε πάλι νὰ φυλάξουμε τὸ παιδί σὰ λείψανο.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ποῦ ; ἐδῶ ;
 ΜΑΝΟΣ. Ὅχι· φτάνει πιά ἐδῶ. Ἐδῶ θὰ ἐρχεται καθεμέρα ἡ κυρία σου...
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ βλέπει.
 ΜΑΝΟΣ. Θὰ τὸ πάμε στὸ κατώγι...
 ΚΩΣΤΑΣ. Κοντὰ στὸ γέρο ;
 ΜΑΝΟΣ...καὶ θὰ ἔχουμε τῆ λαμπάδα ἀναμμένη σὰ σὲ λείψανο.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Πολὺν καιρό ;
 ΜΑΝΟΣ. Ὅσο πρέπει. Κ' ἔτσι κάμποσες μέρες ἀκόμα ἡ κυρία σου θὰ ἔχει τὴν ἰδέα πὼς ζεῖ τὸ παιδί της.
 (Παύση.)
 ΚΩΣΤΑΣ. Νὰ τὸ πάρουμε τώρα κι ὄλας τὸ λείψανο, κύριε ;
 ΜΑΝΟΣ. Ὅχι· πρέπει νὰ τὸ δεῖ ἀκόμα μιὰ φορὰ ἡ κυρία σου.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Νὰ κουβαλήσουμε τὰ παιγνίδια του, κύριε ;

ΜΑΝΟΣ. Ὅχι· αὐτὰ πὸ ὑστερα ἀπὸ τὸ σωματάκι του κ' ἕνα-ἕνα : Πρῶτα τὸ κλουβί, κατόπι τὸ καροτσάκι, τὸ κρεβατάκι...

ΚΩΣΤΑΣ. Ὅλα, ὄλα.

ΜΑΝΟΣ. Ναι, ὄλα, ὄλα, ὄλα.

(Περπατᾶ σκεφτικός. Παύση.)

ΜΑΝΟΣ. Ρίξτε λουλούδια καὶ τραγουδίστε το. (Ὁ Κώστας κ' ἡ Τασοῦλα τὸ κᾶν ὑν· ὁ Μάνος βγαίνει.)

ΤΑΣΟΥΛΑ (βυθισμένη). Καὶ νὰ σκέβγεται κανεὶς πὼς ἀπὸ μιὰ γάτα...

ΚΩΣΤΑΣ (δείχνει τὸ δεξιὸ παράθυρο). Τί σοῦ φταίει ἡ γάτα ; Ἡ σκεπὴ τῆς κουζίνας εἶτανε πολὺ κοντὰ στὸ παράθυρο.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Δὲ σοῦ φαίνονται παραξένα ὄλα αὐτὰ, Κώστα ;

ΚΩΣΤΑΣ. Ἐμένα ; Καθόλου. Δὲν εἶμαστε τάχα ὄλα ζυμωμένοι ἐδῶ μέσα ;

(Παύση.)

ΤΑΣΟΥΛΑ. Γραφτὰ μας εἶναι νὰ τὰ παθαίνουμε αὐτὰ, Κώστα.

ΚΩΣΤΑΣ. Πολλὲς φορὲς μὲ τυράννησε αὐτὴ ἡ σκέψη.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Τὰ πιστεύεις, Κώστα ;

ΚΩΣΤΑΣ. Πιστεψέ με· θυμᾶσαι τότε πού ἀρρώστησε τὸ παιδί ;

ΤΑΣΟΥΛΑ. Γιὰ τὰ χαρτιά θὰ πεις ;

ΚΩΣΤΑΣ (καταφατικά). Δέκα φορὲς τὰ ἔρριξα ὄλο ἄσκημα ἔβγαϊναν βλαστήμησα, τὰ καταράστηκα.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Ἐκεῖνα τὸ ἴδιο...

ΚΩΣΤΑΣ (καταφατικά). Τὰ ἔξοκισα, τὰ ἔκαψα.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Εἶτανε γραφτὸ νὰ γένει τὸ κακό, κ' ἔγεινε.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἀπὸ τότε δὲν ξανάπιασα χαρτιά· τὰ φοβάμαι.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Κ' ἐγὼ χειρότερ' ἀπὸ σένα : Ἐφραζα τὴ νύχτα ταῦτιά μου γιὰ νὰ μὴν ἀκούγω τὸ τριζιμο τοῦ σπιτιοῦ.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλήθεια· τὸ χαροπούλι μυρολογούσε, κ' οἱ κότες ἔκραζαν.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Καὶ πόσα ἄλλα δὲ γινόντανε τέτοια !

ΚΩΣΤΑΣ. Νόμιζες πὼς ὁ Καταραμένος ἔκανε τὴ φωλιά του σ' τοῦτο τὸ καινούργιο σπίτι.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Σάπα, καυμένε, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ παιδί...

(Παύση· ρίχνουνε λουλούδια.)

ΚΩΣΤΑΣ. Κ' ὑστερ' ἀπ' ὄλα αὐτὰ, τὸ θυμᾶσαι τὸ ἄλλο ;

ΤΑΣΟΥΛΑ. Γιὰ ποιὸ λές ;

ΚΩΣΤΑΣ. Ἐκεῖνα τὰ λόγια τῆς τσιγγάνας.

ΤΑΣΟΥΛΑ. Σάπα· μὴ μοῦ τὰ θυμίζεις κι ἀνατριχιάζω.

ΚΩΣΤΑΣ. Δὲ μπορῶ ἐγὼ νὰ μὴν τὰ θυμᾶμαι : « Γκρέμισαν, ἔλεγε, τὸ καλιὸ σπίτι κ' ἔδιωξαν τὸ Στοιχειό· μάνιωσε τὸ καλὸ Στοιχειό· ἄλλοι τους, ἄλλοι τους ! »

ΤΑΣΟΥΛΑ. Σάπα πιά, σάπα πιά· λείψανο ἔχουμ' ἐδῶ.

(Παύση· ρίχνουνε λουλούδια.)

ΚΩΣΤΑΣ. Θυμᾶσαι γιατί πέθανε τὸ παιδί, Τασοῦλα ;

ΤΑΣΟΥΛΑ. Ναί, γιατί χάθηκε τὸ καναρίνι.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλήθεια! Γιὰ ἓνα καναρίνι!
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ναί, γιὰ ἓνα ψόφιο καναρίνι ποὺ τὸ ἄρπαξε ἡ γάτα.
 ΚΩΣΤΑΣ. Πῶς γιὰ ἓνα ψόφιο καναρίνι;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Μὰ δὲ θυμᾶσαι; Μονάχα ἀρρώστησε τὸ παιδί, δταν τὸ πουλί ψόφησε.
 ΚΩΣΤΑΣ. Ναί, θυμᾶμαι ποὺ φώναξε τὸ γιατρό.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Κι ὁ γιατρὸς τοῦδωκε νὰ κρατάει τὸ ψόφιο πουλί ποὺ ὁ κύριος δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ πετάξει κάτω.
 ΚΩΣΤΑΣ. Γιατί δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ πετάξει κάτω;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Γιὰ νὰ μὴν τὸ φάει ἡ γάτα ποὺ κοιμότανε στὴ σκεπὴ τῆς κουζίνας— καὶ σβυστεῖ τὸ καναρίνι....
 ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλήθεια! Κι αὐτὸς ἀκόμα!
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Μήπως ὅλοι μας δὲν εἴμαστε ἴδιοι;
 ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλήθεια! μόνο αὐτὸς πιά δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ξεοκίσει τὸν Ὁξαποδῶ.
 ΤΑΣΟΥΛΑ (σταματᾷ σκεπτικῆ). Ναί, καὶ πολεμᾶει νὰ τονὲ σκοτώσει.
 (Παύση.)
 ΚΩΣΤΑΣ. Κ' ἔτσι τὸ παιδί συνήρθε κι ἀποκοιμήθηκε μὲ τὸ πουλί στὴν ἀγκαλιά του. Θυμᾶμαι, θυμᾶμαι....
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Τί ἄλλο θυμᾶσαι;
 ΚΩΣΤΑΣ. Πῶς δταν ἡ γάτα ἄρπαξε τὸ πουλί...
 ΤΑΣΟΥΛΑ.... κ' ἔριξε τὸ ἀκόνισμα μπρόμυτα κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι.... (Δείχνει τὸ ἀκόνισμα χωρὶς νὰ τὸ κοιτάξει.)
 ΚΩΣΤΑΣ. Ναί.—ὁ γιατρὸς πιά δὲ θέλησε νὰ ξανάρθει.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Γιατί σὰ χάθηκε τὸ πουλί;
 ΚΩΣΤΑΣ. Δὲν ξέρω· μὰ ὁ γιατρὸς εἶναι σοφός.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ἀλήθεια· ξέρεί ὅλες τὶς ἀρρώστιες.
 (Παύση.)
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Κώστα, ἄκου, ἄκου!
 ΚΩΣΤΑΣ. Τί εἶναι;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Δὲν ἀκούς τὰ μυρολόγια;
 ΚΩΣΤΑΣ. Θὰ εἶναι ἡ κυρία ποὺ μυρολογάει...
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Εἶναι ὁ γερο-παπποὺς ποὺ βογγάει... (γυρίζει πρὸς τὸ γέρο.) Κοίτα, κοίτα!
 ΚΩΣΤΑΣ. Εἶναι πολυῶρα ποὺ κάθεται αὐτοῦ ὁ γέρος;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Δὲν ξέρω· ζητάει φαίνεται στὴν κούνια τᾶγγονάκι του.
 ΚΩΣΤΑΣ. Γερο-παπποῦ! τὸ παιδί ψυχομαχάει!..
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Σώπα, -σώπα· εἶναι σκληρό, σώπα.
 ΚΩΣΤΑΣ. Τοῦ κάκου· δὲν πείθεται· δὲν ἀκούει.
 (Ὁ γερο-παπποὺς περπατᾷ σὰ φάντασμα καὶ γονατίζει σὲ μιὰν ἄκρη ἀντίκρου στὸ λείψανο. Τὸ κεφάλι του ὀλοένα γέρνει πρὸς τὸ πάτωμα.)
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Γιὰ δὲς, γιὰ δὲς· τὸν εἶδες; μᾶς ἀκουσε· τὸν εἶδες;
 ΚΩΣΤΑΣ. Ναί, μὰ δὲ μᾶς πιστεύει.
 (Στολίζουν.)
 ΚΩΣΤΑΣ. Τόσες μέρες ἀλήθεια καὶ νὰ μὴν τὸ πιστεύουν!
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Τὸ μπαλσάμωμα τοῦ διατήρησε τὴ μορφιά του.

ΚΩΣΤΑΣ. Μᾶς γελοῦνε τὰ μάτια μας, Τασούλα.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Κοίταξε τὰ χειλᾶκια του τὰ κατὰ-κόκκινα, τὰ μαλλᾶκια του τὰ μεταξένια...
 ΚΩΣΤΑΣ (ειρωνικῶ). Τὰ ρουχαλᾶκια του τὰ μοσκοβολημένα....
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Κ' ἐγὼ πόσες φορὲς τοῦ εἶπα τὸν πόνο μου!
 ΚΩΣΤΑΣ. Καὶ τὴν ψυχούλα του; Δὲ λογαριάζεις τὴν ψυχὴ του;
 ΤΑΣΟΥΛΑ (μὲ σκέψη). Θαρρῶ πῶς ἔχεις δίκιο, μὰ δὲ σὲ πιστεύω...
 ΚΩΣΤΑΣ (κομπαστικῶ). Ἡ μιὰ πέτρα σπάσεις σὲ δυὸ κομμάτια ἢ τὸ χαδεμένο τοῦτο σωματάκι τὸ τσακίσεις μὲ τὴ φτέρνα σου....
 ΤΑΣΟΥΛΑ (τὸν ἀγριοκοιτάζει). Ἐλα Χριστέ καὶ Παναγιά!

(Παύση. Στολίζουν.)

ΚΩΣΤΑΣ. Καὶ τώρα ποὺ θὰ νομίσει πεθαμένο τὸ παιδί τῆς ἡ κυρία θὰ βάλει τὶς φωνὲς καὶ θ' ἀρχινήσει τὰ μυρολόγια, αἱ;
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Ἐρχεται, ἔρχεται!
 ΚΩΣΤΑΣ. Ναί, ἀκούω τὶς φωνὲς τῆς.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Εἶναι καὶ τὰ βογγητὰ τοῦ γερο-παπποῦ.
 ΚΩΣΤΑΣ. Εἶναι καὶ τὰ μυρολόγια τοῦ κυρίου.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Μοῦ φαίνεται σὰ νὰ βυθίζουμαι σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι....
 ΚΩΣΤΑΣ. Εἶναι ἡ νύχτα ποὺ ὀλοένα προχωρεῖ καὶ ξεπλώνεται.
 ΤΑΣΟΥΛΑ. Σώπα, σώπα, σώπα....
 (Ἀποτραβιόνονται κ' οἱ δυὸ τους στὴν ἄκρη, κοντὰ στὸ γέρο.)

(Μπαίνει μέσα ἡ Γιούλια ἀργὰ καὶ σεμνόπρεπα καὶ θλιμμένα. Τὸ χλωμὸ πρόσωπό τῆς δείχνει τὴν κομμάδα τῆς κούρασης καὶ τῆς ἀγρύπνιας. Κ' εἶναι τόσ' ὀμορφο καὶ τόσο γλυκὸ! Φορεῖ μαῦρα λεπτότατα φορέματα — θαρρεῖς ἀγέρινα εἶναι. Τὰ μάτια τῆς κοιτάζουν ἀόριστα κι ἀφηρημένα καὶ φαίνεται σὰ νὰ ζεῖ σὲ ἄλλους κόσμους — σὰ σὲ ὄνειρατα. Στέκεται στὴ μέση, λίγο βαθύτερα ἀπὸ τὸ τραπέζι. Φαίνεται ἀνήσυχη καὶ σὰ νὰ ὑποφέρει. Κοιτάζει μὲ φόβο πρὸς τὴν πόρτα, πλησιάζει καὶ σβύνει τὴ λαμπάδα.—Ὁ γερο-παπποὺς σηκώνεται ἀπάνω καὶ προχωρεῖ πρὸς αὐτὴ· ἀλλὰ τόσο ἀργὰ ποὺ μόλις διακρίνεται. Οἱ ὑπηρετὲς σκύφτουν ὀλοένα τὰ κεφάλια. Ἡ Γιούλια γονατίζει μπροστὰ στὸ τραπέζι καὶ μένει ἔτσι ἐκστατικῆ σὰ νὰ προσεύχεται. Πετιέται ἀπάνω κατόπι, κοιτάζει ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀνήσυχα καὶ σὲ λίγο καταλαγιάζει. Στέκεται ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ νεκρὸ παιδί καὶ σὰ σὲ ὄνειρο, ἀργὰ κ' ὑπνωτισμένα, ἀπαγγέλλει τοὺς ἐπόμενους στίχους).

ΓΙΟΥΛ. Στὴ γειτονιά μας—Θέ μου—πάλι τριγυρνᾷ ὁ Χάρος, κι ὁ ἀγέρας λιβάνι μυρίζει· τὸ χαροπούλι καὶ πάλι μυρολογάει καὶ κάπου-κάπου τὸ παράθυρό μας τρίζει. Καὶ μὲς τὸν ἔρημο τὸ δρόμο ἀντάμα κάποιου παιδιοῦ θρηγολογάει τὸ κλάμμα· τοῦ θρήνου ἢ ἀφορμὴ δὲν ξέρω ποιά— μὰ μένα σαρταράει μου ἡ καρδιά...

(Σταματᾷ φοβισμένη κοιτάζει δλόγυρά της σατισιμένη κ' ὑστερα βγάζει μιὰ κραυγή: «παιδί μου! Νίκο μου!» και πέφτει στὰ γόνατα δουκμπώνοντας τὰ χέρια και τὸ κεφάλι στήν κατασκόλιση νεκρωτικῆ κασιότσα. Ὁ γερο-παπποῦς ἔχει φτάσει πιά κοντά της και γονατίζει κι αὐτὸς στ' ἀριστερά της. Μπαίνει ὁ Μάνος προχωρεῖ σὰ σὲ λιτανεῖα και γονατίζει κι αὐτὸς στὰ δεξιὰ τῆς Γιούλιας. Τὸ ἴδιο παραπέρα κάνουν κ' οἱ ὑπηρετές. Προσευχὴ ἀφωνη).

Σὲ λίγο ὁ Μάνος ὑποστηρίζοντας τὴ Γιούλια, τήνε πάει στὸν καναπέ κ' ἐκεῖ καθίζουνε κ' οἱ δύο τους ἀγκαλιασμένοι. Σύνκαιρα ὁ Κώστας κ' ἡ Τασούλα ἀνάφτουνε τὴ λαμπάδα και τήνε παίρνουνε πομπικὰ μαζί με τὸ λειψανο ἔξω. Ὁ γερο-παπποῦς σηκώνεται κι αὐτὸς ἐπάνω. Βρίσκεται σὲ ἀγωνία. Κάνει σὰ νὰ ἔχασε τὰ νερά του — και σὲ λίγο, σάν ἴσκιος πάλι, βγαίνει ἔξω ἀκολουθώντας τὸ λειψανο).

ΜΑΝΟΣ (φιλώντας τὴ Γιούλια). Καλὴ μου, καλὴ μου!

ΓΙΟΥΛΙΑ (βγάζει ἓνα βαθὴν ἀναστεναγμὸ). Μάνο, καλέ μου Μάνο, εἶσαι κοντά μου...

ΜΑΝΟΣ. Στὴν ἀγκαλιά σου, μικρὴ μου Γιούλια.

ΓΙΟΥΛΙΑ. Μάνο, ἐγὼ τί πρέπει νὰ κάνω τώρα;

ΜΑΝΟΣ. Θὰ κάνουμε κι ἄλλο παιδί ἐμεῖς, καλὴ μου.

ΓΙΟΥΛΙΑ (μιλάει ἀφηρημένα). Ναι, Μάνο.

ΜΑΝΟΣ. Καὶ θὰ τὸ ἀγαποῦμε τόσο πολὺ κ' οἱ δύο μας!

ΓΙΟΥΛΙΑ. Ναι, Μάνο...

ΜΑΝΟΣ. Θὰ εἶναι τόσο ὁμορφο, Γιούλια!

ΓΙΟΥΛΙΑ. Ἀλήθεια, εἶναι τόσο ὁμορφο!

ΜΑΝΟΣ. Καὶ θὰ εἶμαστε πάλι χαρούμενοι ὅπως και πρῶτα, Γιούλια!

ΓΙΟΥΛΙΑ. Ἀλήθεια εἶναι ὁμορφο· δὲν εἶναι ὁμορφο;

ΜΑΝΟΣ. Ναι, πολὺ ὁμορφο.

(Παύση. Οἱ ὑπηρετές γυρίζουνε πίσω. Στέκονται σὲ μιὰν ἄκρη, ὅπως στέκεται κανεὶς στὴν ἐκκλησιά μας, και φαίνουονται σὰ νὰ πολεμοῦνε πρὸς τὴ νύστα. Τὰ λόγια τῶν κυριῶν τους φτάνουνε στ' αὐτιά τους, ὅπως τὰ κατανηχτικὰ τραγοῦδια τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τὸν Ὅρθρο, στὰ νυσταγμένα μυαλὰ τῶν χωριανῶν: δηλαδὴ σὰ ν' ἀκοῦνε τᾶσματα πὸν τοὺς ὑπόσχονται ἀγὰ κόκκινα, ἢ σὰ νὰ βουτίζουνε στ' αὐτιά τους κουνούτσια).

ΓΙΟΥΛΙΑ. Μάνο, νανοῦρισέ με.

ΜΑΝΟΣ. Μὲ ποιὰ τραγοῦδια νὰ σὲ νανοῦρισω θέλεις;

ΓΙΟΥΛΙΑ. Μὲ κείνα πὸν ξέρεις, Μάνο.

ΜΑΝΟΣ. Φοβᾶμαι, μὴ σὲ πειράζουνε, μικρὴ μου.

ΓΙΟΥΛΙΑ. Πές μου τα, πές μου τα!

ΜΑΝΟΣ. Ἀπὸ πού ν' ἀρχίσω, καλὴ μου;

ΓΙΟΥΛΙΑ. Πές μου τὸ παραμῦθι τοῦ σπιτιοῦ πὸν γυρεμίσαμε...

ΜΑΝΟΣ (μὲ τρόμο). Γιούλια, ξέρεις!...

ΓΙΟΥΛΙΑ... τὸ σπῆτι πὸν μυρολογοῦσες κ' ἐκλαιγες...

ΜΑΝΟΣ. Πῶς τὰ ἔμαθες; πῶς τὰ ξέρεις;

ΓΙΟΥΛΙΑ... πὸν γύριζες τὴ νύχτα στὰ χαλάσματα..

ΜΑΝΟΣ. Ἄχ, σάπα!

ΓΙΟΥΛΙΑ... και προσκαλοῦσες τὰ στοιχεῖα και τὶς νεράιδες τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

ΜΑΝΟΣ. Γιούλια μου!

ΓΙΟΥΛΙΑ. Δὲν εἶν' ἀλήθεια, δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΜΑΝΟΣ. Ἀλήθεια εἶναι...

ΓΙΟΥΛΙΑ. Γιατὶ μυρολογοῦσες τὰ παλιὰ τὰ παραμῦθια;

ΜΑΝΟΣ. Δὲν ξέρω γιατί... Ἔτσι και τὸ παιδί μας...

ΓΙΟΥΛΙΑ. Ναι, ναί, ὑστερα; ὑστερα;

ΜΑΝΟΣ. Λυπούμουνα σὰ συλλογιζόμενους τὶς καμαρούλες του...

ΓΙΟΥΛΙΑ. Ἐγὼ δὲν τὰ γνώρισα ὄλ' αὐτά.

ΜΑΝΟΣ. Ἐσὸ ἤρθες κατόπι.

ΓΙΟΥΛΙΑ. Τώρα πιά ἔσβυσαν ὄλ' αὐτά.

ΜΑΝΟΣ. Ἄχ, πῶς δὲν ἔσβυσε μαζί τους κ' ἡ ζωὴ μου;

(Σωπαίνου).)

ΓΙΟΥΛΙΑ. Λέγε τὰ παραμῦθια σου, Μάνο.

ΜΑΝΟΣ. Ποιὸ νὰ πῶ τώρα;

ΓΙΟΥΛΙΑ. Τώρα νὰ πείς «τὸ σκυλάκι τῆς πόρτας».

ΜΑΝΟΣ. Κι αὐτὸ ἀκόμα! Πῶς τὰ ξέρεις; Τὰ ἔκρυπτα ἀπὸ σένα.

ΓΙΟΥΛΙΑ. Γιατὶ τὰ ἔκρυπτες ἀπὸμένα;

ΜΑΝΟΣ. Δὲν ἤθελα νὰ σοῦ πικράνω τὰ κράτα σου τὰ γέλοια.

ΓΙΟΥΛΙΑ. Καὶ δὲ λογάριζες τὴ νύχτα τὴν πρόδοτρα.

ΜΑΝΟΣ. Παραμιλοῦσα στὸν ὕπνο μου; Ἀλήθεια;

ΓΙΟΥΛΙΑ. Τί ἔβλεπες στὸν ὕπνο σου;

ΜΑΝΟΣ. Φριχτὰ δνειράτα. Σπίτια πὸν γκρεμιζόντανε, καράβια πὸν ναυαγοῦσαν...

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει)

ΜΙΑΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ

MIMHSEH TPAGOIΔION TOY BURNS

Μ' ΟΛ' ΑΤΤΑ ΚΑΙ ΓΙ' ΑΤΤΑ

Ποιὸς φτωχὸς τὸ λοιπὸν ὁμοῦς τίμιος
τὸ κεφάλι του σκύβει γι' αὐτά!
Στὸ δειλὸ, καταφρόνια, αὐτὸν σκιάβο.
Φτωχοὶ νᾶμαστε ἐμεῖς ὡς τολμοῦμε,
μ' ὄλ' αὐτὰ και γι' αὐτὰ,
οἱ δουλιές μας οἱ δόλιες κι αὐτά.
Εἶν' οἱ τίτλοι στολισματα ματαια,
και τὸ μέταλλο ὁ θνητὸς γιὰ ὄλ' αὐτά.

Τί σημαίνει φτωχικὸ ἓνα τραπέζι,
ἓνα ροῦχο κοινὸ σ' ὄλ' αὐτά.
Στοὺς τρελλοὺς τὰ κρασιά, τὰ μετάξια!
ὁ θνητὸς εἶν' ὁ θνητὸς γιὰ ὄλ' αὐτά.

Μ' ὄλ' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ,
τὸ χρυσάφι, οἱ λαμπράδες, καὶ τ' ἄλλα κὶ αὐτὰ.
"Ὅσο ὁ τίμιος καὶ νᾶναι φτωχός,
Εἴν' ἀφέντης αὐτὸς μ' ὄλ' αὐτὰ.

Τὸν κουτὸ δέστε αὐτόνε, πὸν λόρδο
τὸν καλοῦν καὶ φουσκώνει ἀπὸ ἔπαρση.
Κὶ ἂν πολλοὶ θαυμαστὲς εἴν' τῶν λόγων του,
εἶναι πάντα κουτὸς μ' ὄλ' αὐτὰ.
Μ' ὄλ' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ,
μεγαλόσταυροι, ἀξιώματα, κὶ ἄλλα κὶ αὐτὰ,
ὁ ξυπνὸς τὰ θωρεῖ ὁ ἀνεξάρτητος
καὶ γελᾷ γιὰ ὄλ' αὐτὰ.

"Ἐνας πρίγκηπας μπορεῖ ἕναν ἱππότη
νὰ σκαρώσῃ· ἕνα δοῦκα ὁ μαρκήσιος.
"Ἄλλ' ὁ τίμιος εἴν' ἀπόξω ἀπ' τὸ κράτος του.
"Ἡ καλὴ πίστις; ... ἄλλα λόγια, παιδιά.
Οἱ ἀξιοπρέπιες τους, τ' ἄλλα κὶ αὐτὰ.
"Ἡ ὀρθὴ σκέψη, τῆς ἀξίας ἢ συνείδηση,
εἴν' ἀπάνω πολὺ ἀπ' ὄλ' αὐτὰ.

"Ἄς εὐχόμεσθε λοιπὸν νᾶρθῃ μέρα,
— καὶ θὰ ρθῆ μ' ὄλ' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ, —
δοῦ ἢ ἀξία στὸν κόσμον κ' ἢ φρόνηση
θενὰ ὑπεριοχὴ ἀπ' αὐτὰ.
Μ' ὄλ' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ,
ὁ καιρὸς θενὰ ρθῆ ὅπου ὁ ἄνθρωπος,
μὲ τὸν ἄνθρωπο ἐδῶ κάτου στὸν κόσμον,
θᾶν' ἀδέρφια γι' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ.

ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΟΥ ΦΑΝΗ

"Ἄσε τὴ γκρίνια ἐτούτη σου, ἄντρα μου,
καὶ τὸν ἀνώφελο καυγᾶ σου.
"Ἄν εἶμαι νόμιμη γυναῖκα σου,
δὲν εἶμαι σκλάβα σου, στοχάσου.

— "Ὡστόσο κάποιος ἀπ' τοὺς δυὸ μας
χρωστᾷ στὸν ἄλλο ὑπακοή.
Πῆς μου, ἀπ' τοὺς δυὸ μας ποιός, γυναῖκα μου,
ἐγὼ ἢ ἐσὺ Φανή;

— Μὰ σ' ὄλη τὴ ζωὴ μου. ὁ λόγος σου,
ἢ δουλιὰ κ' ἢ ὑπακοή;
Κάλλιᾶν νὰ χωρίσουμε, ἄντρα μου,
καὶ γιὰ σου ὑπακοή.

— Θὰ λυπηθῶ πολὺ ἂν σὲ στερηθῶ
Φανοῦλα μου, Φανή,
μὰ θὰ πασκίσω ἀλλιῶς νὰ βολευθῶ,
γυναῖκα μου Φανή.

— Ραγίσου, δύστηνη καρδούλα μου,
ἀγγίζει ἡ ὥρα μου ἢ στερνὴ.
Μὰ σκέψου, ἀντρούλη μου, τὴν τύψη σου
σὰ θὰ μὲ θάψουνε στὴ γῆ.

— "Ἐλπίζω κ' ἔχω πίστις στὸ Θεό,
Φανοῦλα μου, Φανή,
νὰν τὸ βαστάξω πὼς θὰ δυνηθῶ
κὶ αὐτό, γλυκειὰ Φανή.

— "Ὅμως ἀπὸ τοῦ Χάρου τὸ Βασίλειο
ἐλπίζω ἐγὼ νὰ ἐγδικηθῶ,
τὴ νύχτα σὰ θὰ ρθοῦν στὴν κλίνη σου
ἴσκιοι νὰ στήσουνε χορὸ.

— Θὰ παντρευθῶ μὴν ἄλλη, ἀγάπη μου,
ὅμοια μ' ἐσέ, Φανή,
κ' ἔτσι ἀπὸ τρόμο ἢ ἴδια ἢ Κόλαση
θὰ φεύγει, λάτρα μου Φανή.

Ἡ ΠΡΟΔΟΜΕΝΗ

Πανώριες μου ἀκροποταμιές κ' ἐσεῖς κατηφοριές,
ἄχ, πὼς μπορεῖτε νᾶσατε τόσο χλωρές; Στὰ ὕψη
κ' ἐσεῖς πουλιὰ πὼς γίνεται, μὲ χαρωπὲς φωνές
νὰ κελαιδᾶτε δταν ἐγὼ εἶμαι γεμάτη θλίψη;

Τὴ λυπημένη μου καρδιὰ τώρα πὼς μοῦ ραγίζεις,
πουλάκι, πὸν χαμοπετᾶς στὰ θάμνα πὸν ὀλανθοῦν.
Χαρὲς ὅπου πετάξανε, πουλί μου, μοῦ θυμίζεις,
χαρὲς ὅπου πετάξανε καὶ δὲ ματαγυροῦν.

Πόσες βολὲς στοὺς ὄχτους σου δὲν ἤρθα, ποταμέ,
κ' εἶδα στὸ ρόδο νὰ πλεχτῆ τὸ ἀγιόκλημα μ' ἀγάπη.
Τέτια τραγούδια τὰ πουλιὰ δὲν ἔψαλαν ποτέ,
κ' ἐγὼ τραγούδια ρύθμιζα γιὰ τὴ δική μου ἀγάπη.

Τὸ ρόδο ἀπὸ τῆς ροδαριάς τότες τ' ἀγκαθερὰ
τὰ κλώνια ἐπῆρα κ' ἔκοψα μὲ τόσο καρδιοχτύπι.
Μὰ ὁ ἄπιστος πὸν μ' ἀγάπαγε τὸ ρόδο μου μ' ἀρπᾶ
ἀφίνοντας σ' ἐμένανε τ' ἀγκάθια καὶ τὴ λύπη.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σ. ΣΚΙΠΗ: Ο ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΩΡΩΝ

Σε στιγμές που οι άσημαντες μικρότητες της καθημερινής ζωής βουλιάζουν και χάνονται από τα μάτια του, που μένει αυτός καταμόναχος με μια βαθειά ανατριχίλα αγνάντια στη Φύση άλάνκαιρη, και στο αιώσιο το Μυστήριο, ο Ποιητής δημιουργεί. Μια πόρτα ανοίγει. 'Ο έξωτερικός ο κόσμος που εΐτανε σκόρπιος πριν, που γλιστρούσε και που ξέφευγε, ασάλευτος τώρα και σαν χρυσταλλωμένος. Κάτω από τον κόσμο τω φαινομένων, ένας κόσμος αιώσιος. Κάτι καινούργιο, κάτι μεγάλο κερδίζουμε τώρα. Ένα φως τα περεχύνει τα πράματα. Αρχίζουμε και βλέπουμε. Τα πράματα τώρα μόλις γίνονται *πραγματικότητα*.

Το ποιητικό το έργο είναι μια καινούργια δημιουργία. Οι λέξεις που μέσο τους μας δίνεται, όσο κι αν τις ξέρουμε όσο κι αν τις έχουμε κάθε μέρα στο στόμα μας, μοιάζουν σαν ξένες, σαν πρώτη φορά να τις αντικρύζουμε. Τις έχει μεταμορφώσει το άγγιγμα της ψυχής του ποιητή. *Καινούργιος άνθρωπος μιλάει*.

Στόν «Πειρασμό» του Σολωμού θα μας χτυπάει ο σαΐτιά το

'Αλαφροήσκιωτε καλέ, για πές απόψε τ' είδες
νοιώθουμε πώς θα μας εΐταν αδύνατο να μπορούμε στην ουσία της φράσης, αν είχαμε μονάχο βοήθημα το λεξικό. Γιατί κάθε λέξη είναι μεταμορφωμένη, καινούργια. Νέα δικαιώματα απόχτησε στη ζωή. Έρριξε κι άλλες ρίζες στην πραγματικότητα. 'Η κούπα έγινε, που μας κερνάει τη ζωή.

'Απ' αυτό καταλαβαίνεται ο αληθινός ο Ποιητής. Όμως ο ψεύτικος είναι άνικανος να μας δώσει καινούργιες *ενοιές*. Οι λέξεις του πήδησαν από το λεξικό στο ποίημα. Κούπες αδειανές, που άμα τις χτυπήσης άκους ένα ήχο κούφιο. Ένα «ζύλινο ήχο». Τα έπιθετα που θα μας σιμώνανε περισσότερο στην ουσία, παρμένα είναι στην τύχη. Έχουνε μια γενικότητα που περνάει πλάι από τα πράματα και δεν τα γγίζει. Οι φράσεις είναι μόνο μετρικά ποιητικές. 'Αν ήθελες να τις ξεδιπλώσης στο πεζό, δε θα σου χρειαζόντουσαν κι άλλες ακόμα λέξεις. Θα σου φτάνανε αυτές: Τα όνειρα

Που οά μεγάλα όλοασπρα περιστέρια,
Διαβαίνοντας μενεξεδένια αϊθήρια,
Θενά μας πάrouν και ο' έδεμικά
Περβόλια θα μας φέρουν μαγικά.

Την άρπα των άγγέλων την ούράνια
Ν' άκούσουμε τους ύμνους που σκορπά
Στη δόξα του Αιώσιου και τα Ξοαννά,
Και παραδείσια πλέκοντας στεφάνια

'Από χλωρά, για τα μαλλιά μας βάγια,
Δίχως της άμαρτίας την τρικυμία,
Την πρώτη να γευτούμε και την άγια
Τών προπατόρων μας την ευτυχία.

Δεν ξέρουμε ούτ' ένα ποίημα του κ. Σκίπη που οι άρπες να μην είναι «ουράνιες» και τα περβόλια «έδεμικά» και «μαγικά», τα στεφάνια «παραδείσια» κ' η ευτυχία «άγια».

Είναι το γενικό χαρακτηριστικό του κ. Σκίπη. Έλλειψη από ποιητικές ιδέες, που φανερώνεται στη γενικότητα των έπιθέτων:

Χαρίζουνε τα δέντρα την άγια τη όροσιά,
Χαρίζουνε τα δέντρα και την πλατιάν ύγιά.

Χαρίζουνε τα δέντρα τους νόστιμους καρπούς,
Χαρίζουνε τους ήσκιους τους τρισπεθυμητούς.

Να ήσκιάζουν άργολάτες, διαβάτες και βοσκούς,
Χαρίζουνε τα δέντρα κι όσα δε βάνει ο νοός.

Ξεχωριστή έντύπωση κάνει το μονότονο, το νεκρό του στίχου. Μοιάζει σαν ο στίχος να είναι καμωμένος από συλλαβές μονάχα. Δεν κουνιέται, δεν ανασαινει, δε ζει. Είναι βαρύς, δυσκολοσάλευτος. Δεν έχει μουσική. Είναι πεζός. Πάει σύμφωνα με την ιδέα που είναι της καθημερινής χρήσης. 'Η Φύση δεν άρπάχτηκε από την ποιητική της τη μεριά. 'Η Φύση δεν άρπάχτηκε διόλου.

Τρομερό πράμα η γύμνια του η ποιητική. Τρομερό πράμα για κείνον που το διαβάζει. Κι ακόμα τρομερότερο για κείνον που το παινεύει. Το αληθινό το καλλιτέχνημα και το ψεύτικο. Το ένα η ζωή, το άλλο ο θάνατος. Μπορείς να το νοιώσης αυτό: πώς το ένα δεν είναι το αντίθετο από το άλλο, πώς είναι κάτι τέλεια αλλοιώτικο: Να παίρνης ένα ψεύτικο έργο τέχνης για καλλιτέχνημα, σημαίνει πώς για σένα η τέχνη είν' ένα βιβλίο έφτασπράγιστο. Μυστικό. Το μυστήριο της ζωής σου ξεφεύγει. Είσ' ένας άνθρωπος νεκρός. Νεκρός για κάθε καλλιτεχνική εκδήλωση της ζωής. Σε ξεπιάζουνε τα μεγάλα τα λόγια μόνο, όχι τ' αληθινά. Οι Νεράιδες κ' οι Βουνοκυράδες, οι Καλλιχαντζάρει κ' η 'Ηλιογέννητη, κι όπου δεν είν' αυτά: οι άρπες, τα φεγγάρια, οι ίτιές, τα λιοδασλέματα. Σε ξεπιάζουν οι λέξεις. 'Ο κόσμος σου είναι μονάχα λέξεις. 'Η ψυχή τους σου ξεφεύγει. 'Ολ' αυτά τα πράματα που συνειθί-

σαμε να τὰ νομίζουμε ποιητικά, ένας Ποιητής θα μάς τὰ ξαναδημιουργούσε μέσα μας, θα μάς τὰ ξανάνιωνε. Δὲ θὰ κερδοσκοποῦσε ἀπάνω στὴ συμπάθειά μας γι' αὐτὰ, νομίζοντας πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν ἀναφεγγίσῃ καὶ στὸ ποίημα. Ἐκεῖνο ποὺ τραβάει τὸν ἀνίδεο ἀναγνώστη σ' αὐτὸ τ' ὄνειρόδραμα, εἶναι ἡ ἀνικανότητα τοῦ συγγραφέα. Τοῦ συχωρνάει τὴν ποιητικὴ τὴν ἀνημπορία του, ποὺ δὲν τὴ νοιώθει, γιατί μὲ τὸ δράμα του παλιὲς δικές του ἀγάπες τοῦ ἔφερε στὸ νοῦ. Ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἀρέσει μέσα στὸ ποίημα εἶναι ὅ,τι δὲν εἶναι ποίημα. Τοῦ ἀρέσει περισσότερο τὸ μάρμαρο ἀπὸ τὸ ἀγαλμα. Ἀληθινὰ μὴ πολὺ πρόστυχη ἀντίληψη τῆς Τέχνης. Ἰσως-ἴσως κάθε ἄλλο παρὰ ἀντίληψη Τέχνης.

Στις περισσότερες κριτικὲς γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Σκίπη, ἀκόμα καὶ σὲ μὴ γιὰ τὸ στερνὸ του τὸ ἔργο, σὲ κάποιον ἀθηναϊκὸ περιοδικό, οἱ ἐπικριτὲς χτυπᾶνε πάντα λεφτομέρειες τῶν ποιημάτων, χωρὶς νὰ τοὺς ἀρνοῦνται τὴν ποιητικὴ ἀξία. Ζηλευτὴ ἀλήθεια *θευδέρκεια*, ποὺ μπορεῖ κι ἀνακαλύπτει ἀσήμαντα λάθη καὶ παραβλεψίματα, μὰ ποὺ ἡ ἀσκήμια κ' ἡ πεζότητα τῆς εἶναι ὑποφερτὲς. Πολὺ θλιβερὸ σημάδι. Ἀρπάζουνε μονάχ' ἀτζραπὲς ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ. Τὸ γενικὸ τοὺς ξεφεύγει. Τὸ γενικὸ δὲ χωράει στὴ στενὴ τους τὴ νόηση. Ἐμεῖς θὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ συχωρέσουμε στὸν κ. Σκίπη ὅλους τοὺς «φλοίσβους τῶν καταραχτῶν» καὶ «τὰ σμάρια τοῦ χρυσομήματος» καὶ τίς «μουγγές παταγές», ἀν ξεχωρίζαμε ποθενὰ κάποιον ποιητικὸ φῶς. Τέτοια λάθη δὲ χαλᾶνε ἕνα ὠραῖο ἔργο κι οὔτε τὸ κάνουνε χειρότερο ἅμα εἶναι γιὰ πένταμα. Γιατὶ ὁ «Γύρος τῶν Ὁρῶν» εἶναι ἕνα ποιητικὸ τίποτα. Κι ὅλα τὰ ἔργα τοῦ κ. Σκίπη, ἀπὸ τὰ «Τραγοῦδια τῆς Ὁρφανῆς» ὡς τοὺς «Τσιγγάνοθεους» εἶναι χωρὶς καμιά ποιητικὴ ἀξία. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἰπωθῆ μὴ γιὰ πάντα, γιατί στὸν τόπο μας, πάντα εἴμαστε πρόθυμοι νὰ δίνουμε τίς ποιητικὲς τίς δάφνες σ' ὅλους τοὺς ἀνάξιους στιχοπλόκους. Οἱ λόγιοί μας εἶναι σὲ τέτοιο χαμηλὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, ποὺ δὲ μποροῦνε νὰ ξεχωρίσουν τὸ χρυσάφι ἀπὸ τὸ μολύδι. Μόνο ποὺ καμώνονται πὼς ὅλα τὰ νοιώθουν. Ἐνας τέτοιος τόπος εἶναι ἀντάξιος νὰ ἔχῃ γιὰ ποιητὴ του τὸν κ. Σκίπη, ποὺ ἡ ποιητικὴ του ἢ στέρωση ἔτσι τονὲ φαντάζεται τὸ μεγάλο ποιητὴ :

Καὶ τραγουδοῦν τὴ δόξα μου παφλάσματα καὶ φλοίσβοι,
Γιατὶ εἶμαι ἀφέντης τῶν ποιητῶν καὶ τῶν τραγουδιστῶν,
Καὶ κλειῶ βαθιοὺς διαλογισμοὺς καὶ κλειῶ μεγάλους κόσμους,
Κόσμους λαμπροὺς καὶ γαλανοὺς καὶ μυριαγαπημένους,
Ὅπου χρυσόσειρα ἀεροπλῆν κι ἀγάπες λουλουδιζοῦν.

Στίχοι ποὺ νομίζουνε πὼς λένε πολλά, καὶ ποὺ

δὲ λένε ἀπολύτως τίποτα. Ποὺ ἀόριστες ἔκφρασες θέλουνε νὰ κρύψουν τὴν ἔλλειψη τῆς ποιητικῆς ἰδέας. Ποὺ τὰ πράγματα δὲ μάς δίνονται ζωντανὰ καὶ ὠρισμένα, μὰ σὰ φαντάσματα καὶ σὰ σύννεφα. «Ἡ ποιητικὴ δημιουργία τί ἄλλο εἶναι παρὰ νὰ βλέπῃς τὸ πρᾶμα ὅσο χρειάζεται ; Ἡ λέξη ποὺ θὰ περιγράψῃ τὸ πρᾶμα, θὰ ρθῆ μονάχη της, ὕστερα ἀπὸ ἕνα τέτοιο ξάστερο κ' ἔντονο κύταμα» (*) Ἐδῶ ὁμως οἱ λέξεις δὲν ἔρχονται, γιατί λείπει τὸ ξάστερο καὶ τὸ ἔντονο τὸ κύταμα. Λείπει τὸ ποιητικὸ τὸ κύταμα. Ὅλο τὸ ποίημα εἶναι πεζότητα σὲ στίχους. Κι ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι παρὰ ριμαδόρος καὶ στιχοπλόκος.

Στὸ πιὸ ἀξιόλογο μέρος τοῦ βιβλίου, στὸ τέλος, ὁ κ. Σκίπη μάς πληροφοροῦει πὼς «μὲ τὸ Γύρο τῶν Ὁρῶν κλείνει ἡ νεανικὴ του ἐργασία». Θὰ εὐκώμαστε νὰ ἔκλεινε κ' ἡ ποιητικὴ του ἐργασία. Ὅσο εἶναι νέος κανεῖς, τὰ ποιήματα εἶναι συχωρεμένες ἀμαρτίες. Μὰ ἀργότερα πλακώνουν τὰ γράματα καὶ θὰ εἶναι πολὺ δυσάρεστο, φαντάζομαι, νὰ συλλογίζεσαι πὼς δὲν ἔκανες στὴ ζωὴ σου καμιά σοβαρὴ δουλειά. Ἡ ἡλικία πέρασε, ποὺ μποροῦσε ἀτιμώρητα ὁ κ. Σκίπη νὰ μαυρίζῃ τὸ ἄσπρο χαρτί. Καιρὸς εἶναι ν' ἀρχίσῃ νὰ γυνοῖάζεται καὶ γιὰ καμιά θετικὴ ἐργασία.

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

“ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ-ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ,”

Ἡ καθηγήτρια τοῦ Ὁδείου κ. Αὔρα Θεοδωροπούλου, μὲ μὴ σοφὴν ἰδέα της, δίνει χέρι βοηθητικὸ στοὺς νεαροὺς καλλιτέχνες καὶ δύναμη γιὰ τὸ μεγάλο τῆς Τέχνης ἀγῶνα. Ἔϊταν ἡ μόνη, ποὺ μποροῦσε νὰ τὸ σκεφτῆ, κ' ἔτσι προσφέροντας τ' ἀποτέλεσμα μᾶς βαθεῖας, σοφῆς μουσικῆς μελέτης της, ἐξασφαλίζει τὸν εὐγενικὸ σκοπὸ της σὲ μὴ σειρὰ μὲ Διαλέξεις — Συναυλίες.

Τὴν περασμένη βδομάδα — πάλι στὴν αἴθουσα τοῦ Ὁδείου — δόθηκε ἡ δευτέρη καλλιτεχνικὴ βραδιά, μὲ τὸν Μπεττόδεν.

Στὴν ἀρχή, ἡ κ. Θεοδωροπούλου μάς παρουσιάζει δλόκληρη τὴ ζωὴ τοῦ γίγαντα. Σὲ γλώσσα ζωντανή, σ' ἀπλὸ ὕφος, μὲ ἀρμονικὴ φωνή, πλάθει τὴ μορφὴ του καὶ μὲ τεχνικὴ δύναμη φέρνει τὸ πνεῦμα μας στοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ποὺ διάβηκε τὸ μεγάλο Πνεῦμα. Καὶ ζήσαμε, μίαν ὥρα, στὴ ζωὴ τοῦ γίγαντα, νοιώθοντάς τονε νὰ περνᾶει μπρὸς μας,

(*) Καρλάτ.

γνωρίζοντας το πνεύμα του, στις θείες του εμπνεύσεις, πόντισε άγκρέμιστη έκκλησιά της μουσικής ιδέας. Και για να μη φανταστούμε δλα αυτά παραμυθένια, ή σοφή όμιλήτρια τελιώνει, μέσα στο φανερωμένο ένθουσιασμό των άκουστών της, και δίνει τη θέση του πιάνου στη δεσποινίδα "Ηθη Πανα για να ζωντανέψη την ψυχή του μουσικού Θεού, μαζί με το μαγικό δοξάρι του κ. Μ. Καζάκη και τη μελωδικιά φωνή της δ. "Αρ. Γκίνη. Οι νέοι καλλιτέχνες, με το δυνατό στήριγμα της κ. Θεοδωροπούλου, άδειλιαστα δείξανε το πλατύ του μέλλον, με την ώραία τους εμφάνιση.

Τη σπάνια αυτή μουσική απόλαυση με την απλότητα και την καλοσυνείδητη εργασία, την παρακολούθησε κόσμος πολός. "Όλοι σφίξανε μ' ευγνωμοσύνη το χέρι της άξιας κ. Θεοδωροπούλου γιατί σε πολλούς, που μονάχα τόνομα του Μπετό-δου ήξεραν και σε κείνους που γνώριζαν ν' αντιγρά-φουνε μόνο τις μελωδίες του, φανερώνει το μυστικό να νοιώθουμε κάτω από τις μαγικές άρμονίες των έργων, την ψυχή του άθάνατου συνθέτη.

ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΜΕΣΑΙΟΝΙΚΕΣ ΜΕΡΕΣ

"Ένα πρωτ' του περσινού 'Ιουλίου, άκόμα καλά-καλά δέν ξημέρωσε, ό ειρηνοδίκης, ό άστυνόμος και κουστωδιά από χωροφύλακες ήρθανε στο σπίτι μου για να συλλάβουν την *άθεϊα, τον άναρχισμό, τη μαλλιαροσύνη, και τη μασσωνία.*

Με κατηγορήσαν πώς είχα σκέσες με τους άθει-στές του Βόλου. Δυό-τρεις φιλόχρηστοι και θεοφο-βούμενοι άθρωπάκοι του χωριού μου από σεδασμό και άγάπη *στην καθαρύουσα* που τους έδωσε και τους δίνει κάθε μέρα ψωμί, διέδωκαν πώς έχω μέ-σα στο σπίτι μου *Κέντρο* μασσωνισμού, άναρχισμού, μαλλιαρισμού και πώς διδάσκω κρυφά άνατρεπι-πτες για τα έθνη και τη θρησκεία ιδέες. "Η δικαιο-σύνη σκοτισμένη από τις πρόστυχες και κακόπιστες κραυγές της σιχαμερης δημοκοπίας του Βόλου και από τις βρωμερές διάδοσες που έβγαιναν μέσα από το θρησκόληπτο και γεμάτο δεισιδαιμονίες και πρό-ληψες όχλο, και από τις *έξωτικες και φανταστικές* φλυαρίες των *λαδικών, του σκουπιδιαρη, της πλύ-στρας και του μπακαλόπαιδου,* πίστεψε, πώς ίσως οι άθεοι και μαλλιαροί του Βόλου θα τράβηξαν για το χωριό μου, να κρυφτούν σ' άπόκοντρα σπήλαια και να δροσιστούν από τα κρύα νερά του και να

βρουν ήσυχία στον ίσσιο των γέρικων πλατανιών."

"Ο Εισαγγελέας διάταξε τον ειρηνοδίκη μας να προδη *«εις κατάσχεσιν πεισιτηρίων»*, και ό ειρηνο-δίκης, σύμφωνα με την άνώτερη διαταγή, ήρθε στο σπίτι μου άκολουθούμενος από τον άστυνόμο και τους στρατιώτες της άστυνομίας μας από φόβο μή-πως ή *άθεϊα και ό άναρχισμός* το σκάσουν κρυφά άπ' τα παραθύρια του σπιτιού μου.

"Όπως είπα στην άρχή, ή έκδρομή των *άναρχι-κικών όργάνων* έγινε *δρθρου βαθέως*: στο σπίτι μου κοιμούντανε άκόμα, και το *καντίλι* φώτιζε στο εικόνισμα τη μεγαλόχαρη εικόνα της Παναγίας. "Ο ήρωας δλης αυτής της ιστορίας και ύπομονευτής των *πατρίων* έλειπε κάμποσες μέρες άπ' το χωριό, φαίνεται πώς πήγε στο Βόλο για να εξαργυρώσει κανένα *τσέκ* από *ρούβλια.*

Ντάγκ, Ντάγκ..... χτυπάει ό ειρηνοδίκης την πόρτα. Τρομασμένη βγαίνει ή μητέρα μου έξω για-τι είδε άπ' τ'ε παραθύρι δλη τη *χωροφυλακιστική παρέα.* Χίλια δυό βάνει στο νού της. Λαθραία δέν έχουμε, μουρμουρίζει. Κανένανε δέ σκοτώσαμε! μάς φύλαξε ό Θεός.....

"Ανοίγει την πόρτα και *καλημερίζει* τους πρωι-νούς και επισήμους επισκέπτες.

— Να μάς πās στη βιβλιοθήκη του Γιάννη, θέ-λουμε να ιδούμε κάτι βιβλία που έχει..... μή φοβά-σαι, δέν είναι τίποτα, ένα-δυό βιβλία που έχει στη βιβλιοθήκη του θα πάρουμε.

Σε λίγα λεπτά βρέθηκαν ειρηνοδίκης και άστυ-νόμος μπροστά στη βιβλιοθήκη κ' έψαχναν.

Παραμέρισαν το «Νουμά», τα «Παναθήνια», τη «Νέα Ζωή» και την «Ακρόπολη» που εΐταν ά-πάνω στο τραπέζι κ' άρχισαν ένα-ένα να ξεφυλλι-ζουν τα βιβλία.

— Μωρέ αυτός διαβάζει κ' έκκλησιαστικά βιβλία, άκούεται ή βραχνή και μωρατική φωνή του άστυ-νόμου, που χειρονομούσε, δείχνοντας στον ειρηνοδίκη το «Βίο του 'Ιησού Χριστού» του μεγάλου Ρενάν.

"Ο ειρηνοδίκης πήρε στα χέρια του το πολύκρο-το βιβλίο, άνοιξε μιá σελίδα και διάδασε δυό-τρεις σειρές.

— Πράγματι θρησκευτικό βιβλίο, φώναξε.

"Η υπερκαθαρεύουσα τον είχε γελάσει και έτσι το βιβλίο μεταδλήθηκε σε «Καινή Διαθήκη».

— Νά κι άλλα, ξαναφονάζει ό άστυνόμος, δει-

χνοντας τὰ «Τέσσαρα Εὐαγγέλια» καὶ τὴν «Ἀνάσταση» τοῦ Τολοτόη.

Ἐὶρηνοδίκης καὶ ὁ ἀστυνόμος κοιταχτήκαν κάμποσα δευτερόλεπτα.

Τὰ «**θρησκευτικά**» βιβλία ποὺ ἀνακάλυψαν καὶ ἡ καθαρευουσιάνικη πούδρα ποὺ τᾶχε μουντζουρωμένα, τοὺς ἔκαμαν νὰ πιστέψουν πὼς δαιμόνια **ἀναρχικο-μαλλιανο-ἀθεϊστικά** δὲν κρύβονταν μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σπίτι ποὺ στὸ εἰκονοστάσι εἶταν ἀναμμένο ἀκόμα τὸ καντίλι μπροστὰ στὴ μεγάλη εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ μιὰ πιχτικὴ μυρωδιὰ λιθανιοῦ εἶταν ἀνακατωμένη μὲ τὸν ἀέρα.

Γιὰ νὰ μὴν ἔχουν ὅμως καμμιὰ ὑποψία ξεφύλισαν ὅλα τὰ βιβλία. Στους «ρητορικοὺς λόγους» τοῦ Μιστριώτη σταθῆκαν λιγάκι νὰ ξεκουραστοῦν διαβάζοντας **τὴν μελίμυτον καὶ ἡδυεπεὴ** τῶν προγόνων μας γλωτταν.

Ὡς ἐδῶ καλὰ κανένα ἔχνος μασσωτισμοῦ καὶ μαλλιανοσύνης. Τὰ «Ἄπαντα» ὅμως τοῦ Σολωμοῦ τοὺς ξάφνισαν.

— Νάτα, νάτα, φωνάζουν καὶ οἱ δύο μ' ἐκπληξή.

Μὲ περιφρόνηση μεγάλη πετοῦν τὰ «Ἄπαντα» τοῦ Σολωμοῦ σὲ μιὰ ἄκρη γιὰ νὰ τὰ κατασχέσουν.

Βρίσκουν καὶ τὴ «Γλώσσα καὶ Ζωὴ» τοῦ Γιαννῖδη τὴν παίρνουν καὶ αὐτή. Ἀνακαλύπτουν ἔπειτα, τὴ γλωσσικὴ μελέτη «Γραφτὴ καὶ Δημοτικὴ» τοῦ γλωσσολόγου καθηγητῆ Brugmann καὶ τοῦ Πάλλη τὸ «Ἡλιοφέγγαρο», τὰ «Μνημόσυνα» τοῦ Βαλαωρίτη, τὰ «Δημοτικὰ Τραγοῦδια», διάφορες ἄλλες ποιητικὲς συλλογὲς καὶ τὰ βάζουν ὅλα στὴν ἄκρια.

Ἐτοιμάζονται νὰ τὰ πάρουν μαζί τους, ἀλλὰ εἶναι βαριά, γι' αὐτὸ διαλέγουν τὰ πιὸ μικρά, τὰ ἐλαφρότερα, καὶ ἔτσι γλυτώνει ὁ Σολωμὸς μὲ τὸ Βαλαωρίτη, τὰ **Δημοτικὰ τραγοῦδια** καὶ ἄλλες διάφορες ποιητικὲς συλλογὲς καὶ ὀδηγοῦνται στὰ **μπουντρούμια** τῆς ἀστυνομίας μοναχὰ ὁ Brugmann, ὁ Γιαννῖδης καὶ ὁ Πάλλης μὲ τὸ «Ἡλιοφέγγαρό» του.

Ἡ καημένη ἡ μητέρα μου τοὺς κοίταξε; δὲν ἤξερε τί τρέχει; ἄμα τοὺς εἶδε νὰ παίρνουν τὰ τρία βιβλιοθήκια, στενοχωρήθηκε, γιατί εἶχε διαταγὴ ἀπὸ τὸν ἀπουσιάζοντα γιὸ τῆς νὰ μὴ δίνει σὲ κανένα βιβλία.

— Ξέρετε, φωνάζει, ὁ γιός μου δὲν εἶναι δῶ καλύτερα αὔριο ὅταν ἔρθει νὰ σᾶς τὰ δώσει ἄλλος του...

— Τὸ ξέρει, κυρά μου; ἔπειτα εἶναι φίλος μας ὁ Γιάννης.

— Τουλάχιστο δὲν κάθεστε νὰ πάρετε ἕνα γλυκό;

Ἡ ἔρευνα τέλειωσε· τὰ τρία ἐπιστημονικὰ βιβλία, ποὺ **ἡ δημοτικὴ τους** τὰ παρουσίασε στὰ μιστριωτικὰ τῶν ἀνακριτῶν τὰ μάτια γιὰ **ἄθεα**, ὠδηγήθηκαν ἀπὸ τοὺς χωροφύλακες στὰ συρτάρια τοῦ γραφείου τοῦ εἰρηνοδίκη κ' ἐκεῖ τὰ **ἐκλειδομαντάλωσαν** γιὰ νὰ τὰ στείλουν ἔπειτα ἀπὸ δύο-τρεις μέρες στὴν ἀνώτερη ἀνακριτικὴ ἀρχὴ «διὰ τὰ περαιτέρω».

Τὰ **ἄθροπάκια** ποὺ δὲ μὲ χώνευαν γιατί διάβαζα τὸ «Νουμᾶ» καὶ ἀνοίγα τὰ μάτια τοῦ κόσμου, διαδίδοντας πὼς πρέπει ἄλλος του νὰ κάνει τίς ἀναφορὲς καὶ νὰ μὴν πηγαίνει στοὺς ψευτεὺς καὶ ἀνήθικους δικολάβους, κατηγορήσαν καὶ κάποιον παπᾶ συγγενὴ μου γιὰ ἄθεο.

Ἡ ἀστυνομία πῆγε στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ καὶ ἀρχισε νὰ ψάχνει, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψει τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰ «Σύνοψη», ἕνα παλιὸ «τραβᾶγγελο» κ' ἕναν κουρελιασμένο καὶ γεμάτο κερὶ καὶ λαδιὲς «Ἀποστόλο». Κατόπι ἀπ' τοῦ παπᾶ τοῦ σπίτι, ἐπισκέφτηκαν καὶ τὸ **τενεκεσιδικο** τοῦ Ἀδράμ, τοῦ μόνου ἐθελῆ τοῦ χωριοῦ μου. Ἰπτήρχαν ὑπόνοιες μὰ τυχὸν καὶ ὁ Ἀδράμης ἔπως καὶ ὁ Παπαλευτέρης εἶταν συνεργάτες μευ στὴν ἀθεΐα καὶ στὴν ὑπονόμευση τῆς Καθαρεύουσας.

Τὸ χωριὸ ἀναστατώθηκε. Τὰ **λαδιὰ** ἄρχισαν νὰ σταυροκοπιοῦνται. Ἡ Καταρίνα, μάζεψε κάμποσες δακάδες λάδι καὶ ἀναψε ὅλα τὰ καντῖλια τῶν ἐξωκκλησιῶν. Οἱ δασκάλοι τρομασμένοι δὲν ἔδωκαν **τσιμουδιά**, μοναχὰ τοῦ φίλου μου Ἀποστόλη Χατζηνικολάου ἡ γλώσσα διαμαρτυρόντανε. Οἱ παπάδες πῆγαν στὴν **Ἄγια Τράπεζα** καὶ ἐρκιστήκανε γιὰ τὴν ἀθωότητα τοῦ Παπαλευτέρη. Ὁ Δήμαρχος ἐψήφισε ἕνα **κοντίλι** ἀπὸ ἑκατὸ δραχμὲς, γιὰ ν' ἀγοράσει «Τὴν ἁγία ἐπιστολή», «τὸ Συναξάρι», τὴν «Ὀκτώηχο», «τὸ Πηδάλιο» καὶ τὸ «Ἀμαρτωλῶν σωτηρία», καὶ ἄλλα θρησκευτικὰ βιβλία, ποὺ τὰ μοίρασε στοὺς φιλόχριστους συμπατριώτες μου ἕνα διαβάζοντας διώξουν τὰ **δαιμόνια** ποὺ ἐπισκεφθῆκαν τὸ χωριὸ μου.

Κι ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινοτήτας ξύνοντας τὰ μεγάλα γένεια του ἔκαμε μ' ὄλους τοὺς παπάδες **ἀκοίμητη ἀγρυπνία**, γιὰ νὰ σωθεῖ τὸ χωριὸ ἀπ' τὰ ἀναρχικὰ φαντάσματα καὶ ἀπὸ τὴν γκρίνια τοῦ μεγαλύτερου ἄθεου καὶ ἐχτροῦ του Ἁλ. Πιάτσκου. Τ' ἀναρχικὰ φαντάσματα ὅμως ἔξακολουθοῦνε νὰ ἡσυχάζουν στὸ χωριὸ μου χωρὶς νὰ φοβοῦνται τοὺς ἐξορισμοὺς καὶ τίς καλογερίστικες κατάρες.

Ὁ «**Νουμᾶς**» πατεῖ καὶ βεβηλώνει τὰ θρησκα

σύνορα της Ζαγοράς, κ' οι γλωσσικές συζητήσεις παίρνουν και δίνουν μες στο άριστοκρατικό καφενέτο του Τσανάκα. Ο φίλος μου σχολάρχης με τον αγαπητό μου Γιάννη Μπαντόπουλο δένουν με ύπερομη τις πληγές της καθαρεύουσας που το φραγματικό τομάρι της κάθε μέρα πληγώνεται από τα βόλια του 'Αποστόλη Χατζηνικολάου του νεωτεριστή και 'Ελληνα στην καρδιά δασκάλου μας.

Ζαγορά (Πηλίου)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

© Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

'Από τόλλο φύλλο θάρχινύσουμε μιὰ πλατιά κριτική μελέτη του Κωστή Παλαμά με τον τίτλο «Ο Ποιητής κι ο Κριτικός — Ζητήματα και μαθήματα».

— Τυπώνεται στην Πόλη, στο τυπογραφείο «Ανατολή», καινούριο βιβλίο του Ταγκόπουλου: «Δραματικές σκηνές. Στην 'Οξφόρδα — Το μαυρο χέρι — 'Ολόγυρα στους τάφους». Το βιβλίο θάναι έτοιμο τόν άλλον μήνα και θα πουλιέται δυό δραχμές.

— 'Ο Ταγκόπουλος τέλειωσε και μιὰ τρίπρακτη πολιτικοκοινωνική σάτυρα «Όμορφος κόσμος!» που θα υποβληθεί στον 'Αδερφώπειο διαγωνισμό του 'Ωδείου και θα παίζεται τό καλοκαίρι από τό θίασο της κ Κυβέλης 'Αδριανού.

— Πατσουράκος, Κουλουμπάκης, Πάπ και Γκλαβάς — τέσσερις ότρηροί γλωσσολόγοι μέινανε δέξω από τή Βουλή. Και για να γίνει σωστή ή άνοιχτή πεντάδα, δέν τά κατάφερε να μπεί στη Βουλή κι ο γλωσσάραγας Μιστριώτης.

— 'Απερίγραφο τό τί τράβηξε από μερικά παιδιά της «Φοιτητικής Συντροφιάς» ο γλωσσάραγας! Καμωνόντουσαν τόν καθαρευουσιάνο και πηγαίνανε σπίτι του και τόν καταφέρνανε νάν τους βγάξει λόγο και στο τέλος του φωνάζανε: Ζήτω ο Ψυχάρης! Ζήτω οι Μαλλιαροί!! Βενιζέλαρος!! Τονέ σταματούσανε στο δρόμο και του δίνανε προκήρυξεις... της «Φοιτητικής Συντροφιάς». Και τός' άλλα άκόμα, τό ένα κομικώτερο από τόλλο. Τή νύχτα πάλι της Κεριακής — ό, τί νύχτα είταν εκείνη! — ένθ δέξω γιορταζόταν τό θάψιμο του παλαιοκομματισμού, πήγανε μερικά παιδιά της Συντροφιάς στο σπίτι του και τονέ ρωτήσανε για τάποτελέσματα της έκλογής:

— Μπ! τους είπε ο γλωσσάραγας. Στο Μενίδι πηγαίνουμε περίφημα! Τονέ φάγαμε τό μαλλιάρο Βενιζέλο.

— «Και στο Διόπει, κ. καθηγητά;

— «Μπ! Και καί καλά θα πάμε, άν και δέν ήρθαν άκόμα τάποτελέσματα!»

— Κ' έτσι του άπόμεινε ή παρηγοριά πως ψηφίστηκε σ' όλα τά χωριά της 'Αττικής που μιλιούνται... τάρβαντικά!

— Τό δηλώνουμε μιὰ για πάντα πως οι κριτικές για βιβλία που δημοσιεύονται στο «Νουμά» φανερώνουνε τή γνώμη κεινων που τις υπογράφουν. Όπως στα πολιτικά ζητήματα, έτσι και στα φιλολογικά, ο «Νουμάς» είναι και μένει λούτερο βήμα.

— Νά μην τό παραλείψουμε και τούτο, τό προσκομικό. 'Ο Γκλαβάς, λίγες μέρες πριν τήν έκλογή, πήγε στού Μιστριώτη τό σπίτι, του φίλησε τό χέρι και του πήρε τήν

εδική του. Και τά πρόκοψε! Τήν ίδια εδκή, λένε, είχαν πάρει κι ο Κουλουμπάκης κι ο Πατσουράκος, και τήν εξαργύρωσανε στις έκλογές με σωρό μαδρα.

— Αυπούμαστε κατάκαρδα για τήν άποτυχία του Μαδίλη. Μά περισσότερο λυπούμαστε τους Κορφιάτες που δέν τάξισθήκανε ναχουν και πάλι στη Βουλή έναν τέτιο διαλεχτό αντιπρόσωπο.

— Και ο Γιαγκος ο Αυμπερόπουλος, ο καλοσυνείδητος επιστήμονας και κοινωνιολόγος δυνήτευχε. Για ναχουμε τό Αυμπερόπουλο στη Βουλή θέξιζε να δώσουμε και τρετ: τέσσερις άκόμα από τους Κυβερνητικούς της 'Αττικοβοιωτίας.

— Κι άλλοι γλωσσολόγοι που άπορείνανε δέξω για να παρηγορουνε τό Γλωσσάραγα. Θ. Μιχαλόπουλος, Γαλανός και Πετραλιάς. 'Η Λάρισα μάς ξανάβγαλε τόν Μπ οφίδη, μά ένας κοβκος — και τέτιος μάλιστα! — ζέ φέρνει τήν άνοιξη της Καθαρεύουσας.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. κ. Ν. Ζαχ. Liverpool, Dr. Pap. Γενέθη και Βασ. 'Αδαμ. Πρόσα. Λάβαμε τή συνηρομή του 1912 κ' ε'χαριστοβμε

ΣΤΟΤ "ΝΟΥΜΑ" ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούονται τάνόλουθα βιβλία προς ΜΙΑ δραχμή τό ένα, έξόν από όσα είναι σημειωμένα με άλλες τιμές.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «'Η Ματιά». — «'Αγκάθια και Τριδόλοι» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «'Ο «Μέγ' 'Αλέξαντρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «'Αόξα και Ζωή». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝ, «'Αόφνης και Χλόη» του Λέγγου. (μετάφρ.). — «'Επίμονας ο Μισάνθρωπος» του Λουκιανού (μετάφρ. λ. 50), | «'Ο Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «'Τά Τραγούδια του 'Απρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «'Στοχασμοί περί της άνατροφής των παιδιών μας» (λ. 50). — «'Γιά τήν Πατρίδα — 'Η καρδιά της Βασιλοπούλας» (δρ. 3, 50). — «'Παράμυθι δίχως όνομα» (δρ. 3, 50). — «'Τόν καιρο του Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4, 50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΥΤΡΙΝΟΥ, «'Από τόν Κόσμο του Σαλονίου». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΙΩΤΗ «'Φυλλάδες του Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «'Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «'Τά Γεωργικά του Βεργίλιου» (λ. 50). — «'Σακούνταλα» του Καλλιόδα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «'Σαμωθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «'Τά Τραγούδια του Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΙ Κ. ΑΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «'Τό Βιολί». — ΑΔΕΣ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «'De Profundis» του O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘ «'Δηγ. του Δειλιού» (δρ. 2). — «'Οι νεκροί της ζωής» (δρ. 2). — «'Στό 'Αλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗ, «'Ο έμπορος της Βενετίας» (Β' έκδοση). — ΑΔΕΣΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «'Αθρόπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «'Τά Παλιά και τά Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «'Ο Αίας» του Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΓΡΟΥ, «'Πλούτάρχου: Περὶ Παιδων 'Αγωγής» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «'Μπουμπούκια». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «'Ζωντανό και Πεθαμμένο», — «'Ο 'Ασωτος», — «'Οι 'Αλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «'Από τους Θρόλους των Αιώνων». — «'Γραμματική της Ρωμαϊκής Γλώσσας» (Α' έκδοση) και Β' έκδοση, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «'Τό 'Εκδοτο», — «'Δίχως 'Ακρογάλι», — «'Χτισμένο στον 'Αμμο». — ΦΩΤΗ Α. ΦΩΤΙΑΔΗ, «'Τό Γλωσσικό Ζήτημα». — «'Στη «Φοιτητική Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «'Μελάχρα».

Για τό έξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ο κάθε τόμος.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνηρημένη χρονιάτικη: Γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Κρήτη δρ. 10. Γιά τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12.50.—Γιά τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συνηρημένες (δρ τὴν τρίμηνιά).—Κανένας δὲ γράφεται συνηρημητὴς ἢ δὲν προσπεράσει τὴν συνηρημὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο. — Τὰ περσομένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κιάσκια, καὶ στίς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἑφημερίδων.

ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ὡς στὰ 1908 τὸ ἔθνος στὴν Τουρκία ἔκανε πολιτικὴ ἀρνητικὴ ἢ συντηρητικὴ. Τὸ χτυποῦσαν; ὑπερασπιζόνταν καὶ μονάχα πάσκιζε νὰ κρατήσῃ ὅ,τι εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς πατεράδες. Τὸν τελευταῖο καιρὸ μάλιστα (1903—1908), προπάντων στὴ Μακεδονία, ὑπερασπίστηκε μὲ τὸν καλλίτερο τρόπο, δηλαδὴ μὲ τὸ τουφέκι.

Καὶ ἔτσι ξοφλοῦσε τὸ μισὸ μόνον χρέος του πρὸς τὴ ζωὴ. Ἡ μισὴ ζωὴ εἶναι ἡ αὐτοσυντηρησία, μένει ὅμως καὶ ἡ ἄλλη μισὴ, ἡ ἐπικράτηση, ἡ ἐπιθεσις, τὸ ἄπλωμα, τὸ μεγάλωμα, ἡ νίκη.

Τὸ ἔθνος, μπλεγμένο στὰ δεσμὰ τὰ ἀξεδιάλυτα ἑνὸς πολιτικοῦ συστήματος ἀποκρυσταλλωμένου πού ὁ μηχανισμὸς του ὅσο κι ἂν εἶχε τριφτεῖ δούλευε πάντα μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ ἀπόκλειε κάθε παραστράτισμα, εἶχε παραλύσει καὶ δὲν κουνοῦσε πέρα ἀπὸ τὴν ἄμυνα, τὴ μίζερη.

Ἐπρεπε κάποιος νὰ σπάσει τὸ μηχανήμα γιὰ νὰ ξεσκαδωθεῖ ὁ Ρωμιός, νὰ τινάξῃ τὴ νάρκη καὶ νὰ κουνηθεῖ πάλι. Καὶ ἦρθε ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1908, μὲ τοὺς Νεότουρκους.

Ἦτανε σὰ νὰ γίνηκε ἀποκάλυψις.

Ἀμέσως δούλεψε ἡ φαντασία τῶ Ρωμιῶν καὶ φώτισε τὸ δρόμο πού ἔπρεπε νὰ πάρουν.

Ἡ λεγόμενη συνταγματικὴ φραγκοφέρουσα ἰσότης, ἐλευτεριά, δικαιοσύνη καὶ ἀδελφοποίησις,

τοὺς ἔδωσε ἂν ὄχι πραγματικὰ δικαιώματα καὶ κέρδη, τὸ συναίσθημα ὅμως, πὺς εἶναι ἐλεύτεροι νὰ κουνηθοῦν καὶ νὰ κάμουν διαφορετικὰ ἀπὸ κείνα πού ὡς τότε ἔκαναν, καὶ νὰ ἀπαιτήσουν δικαιώματα καὶ ὠφελήματα, καὶ νὰ ζήσουνε σὰν ἄνθρωποι, καὶ νὰ δημιουργήσουν ἕνα νέον πολιτισμὸ.

Καὶ τότε εἶπαν: «Θὰ καταχτήσουμε τὴν Τουρκιά!» Καὶ αὐτὸ ἐννοοῦσε πὺς ἡ Τουρκιά ἔπρεπε νὰ μείνῃ, νὰ μὴ χαλαστεῖ, γιὰ νὰ τὴν καταχτήσουν, γιὰτὶ εἰρήνικη εἶναι πάντα ἡ Ἑλληνικὴ κατάχτησις.

Ὅχι πιά μόνον στὴ Μακεδονία, παρὰ σ' ἔλη τὴν Τουρκιά, σὰ νᾶρχισε νὰ βράζει μέσα στὸ ἔθνος ἡ ζύμη ἑνὸς ἀγώνα. Καὶ βγήκαν οἱ Ἕλληνες βουλευτὲς καὶ βγήκαν οἱ πολιτικοὶ σύλλογοι καὶ ὀργανώθηκαν, καὶ δόθηκε στοὺς Ρωμιούς ὁ πολιτικὸς δρόμος πού ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουν. Γιὰ νὰ πάρουν τὰ δικαιώματα πού τάζει τὸ σύνταγμα ἔπρεπε πρῶτα νὰ ὑποταχτοῦν θεληματικὰ στὰ χρέη πού διατάζει τὸ ἴδιο τὸ σύνταγμα. Καὶ γι' αὐτὸ ὑποτάχτηκαν οἱ Ρωμιοὶ στὴ στρατολογία. Συναίμα ὅμως πολέμησαν γιὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα, ὄχι πὺς δὲν εἶχαν ἀπὸ τὸ Μωάμεθ τὸ Β' τὸ πατροπαράδοτο δικαίωμα νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιὰ τους ὅπως αὐτοὶ ἤθελαν, παρὰ γιὰτὶ ἦταν ἀνάγκη τὰ σκολειὰ τους νὰ ἐξισωθοῦν μὲ τὰ κυβερνητικὰ σκολειὰ ὅσο γιὰ τὸ κύρος τῶν διπλωμάτων, γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ Ρωμιοὶ νὰ μπαίνουν στίς ἀνώτερες στρατιωτικὲς, πολιτικὲς καὶ πανεπιστημιακὲς σχολὲς, καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀπὸ λίγο λίγο καὶ στὴ διοίκησις καὶ στὴν κυβέρνησις τοῦ τόπου πού κατοικοῦνε.

Οἱ Ρωμιοὶ θέλουν τώρα μὲ τὸ σπαθὶ τους νὰ ἐπικρατήσουν καὶ ὄχι πιά μὲ παρακάλια, μὲ ταπεινώσεις καὶ μὲ χάρες. Τὸ Φαναριώτικο σύστημα δὲν εἶναι ἄξιο γιὰ λαὸ ἐλεύτερο. Καὶ ὁ Ρωμιός, καὶ στὴν Τουρκιά καὶ ὅπου ἄλλου, ἀρχίζει: νὰ θέλῃ νὰ ξαναγίνῃ λαὸς ἐλεύτερος.

Ὁ ἀγὼνας ὁ τοπικὸς καὶ χρονικὰ περιορισμένος — ὁ μακεδονικὸς τοῦ 1903—1908 — τώρα γενικεύτηκε, καὶ ὁ Ρωμιός σ' ἔλη τὴν Τουρκιά τὴν ὥρα τοῦτη ἀγωνίζεται καὶ πολεμάει καὶ πέφτει καὶ ξανασηκόνεται καὶ παλεύει καὶ κουράζεται καὶ ξανασαίνει λίγο καὶ πάλι πιάνεται καὶ κοπιάζει καὶ ἀγωνίζεται. Μὰ δὲν τοῦ εἶναι κόπος αὐτός, δὲν τοῦ φέρνῃ βᾶρος ὁ ἀγὼνας, βᾶρος καὶ κόπος εἶναι εἰταν χωρὶς νὰ ἀγωνίζεται κανένας τὸν πλακόνουν ἀναπάντεχες οἱ δυστυχίες. Ὁ ἀγὼνας ἀκονίζει κάθε ἰδιότητα καὶ κάνει τὸν ἄνθρωπο καλλίτερο, δυνατότερο, θεληματικότερο, ἐλεύτερο, πὺς ἔτοιμο γιὰ ν' ἀντικρύσει τὴν πολύτροπη ζωὴ καὶ νὰ πάρῃ μέρος στὸ πανηγύρι τῆς τῆς ἀγρίας.

Ἡ μίζερη ἄμυνα ἔστω καὶ μὲ τὸ τουφέκι στὸ

χέρι, ή πιό μίζερη ζηλοφτόνια για τὸ ζῦνημα τὸ ἔθνικὸ τῶν ἄλλων γειτονικῶν λαῶν, ή καχεκτικὴ κατογλωσσία σημάδι τῆς ἀδυναμίας, καὶ ή μικροκατεργαρία ή ἀπαραίτητη για νὰ σιγουρέψει τὴ ζωὴ του ὁ ἄρρωστος, χάνονται καὶ πάνε. Ὁ Ρωμιὸς ὅσον πάει ἐλευτερόνεται ἀπ' αὐτά, καὶ κάθε μέρα ἀτός του λυτρώνεται ἀπὸ τὰ περασμένα του χάλια, ἀποχτᾷ τὴν πίστη τὴν ἀληθινή, τὴν πεπολθησὴ στὸν ἑαυτὸ του, μεθάει μὲ τὴν πρόβλεψη τῆς τελικῆς νίκης. Καὶ ἔτσι δὲν προσέχει πιὰ τόσο τοὺς ἄλλους τοὺς τριγυρινούς λαούς, τί φτειάνουν, τί κερδίζουν. Ἐχει τὴ θέληση αὐτὸς νὰ κερδίσει κάτι καὶ ἂν φαίνονται καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιοὶ για νὰ κερδίσουν, χαλάλι τους, ξέρει πὼς εἶναι αὐτός, ἐκεὶ πὸ πρέπει, καλλίτερός τους. Δὲ γυρεύει νὰ ὠφεληθεὶ ἐκεὶ πὸ δὲν ἔχει δικαιώματα καὶ κεί πὸ ἔχει νὰ κυνηγᾷ ἀλύπητα. Τώρα ζεὶ πιὸ χαρούμενος, πιὸ εὐχαριστημένος, γιατί βρῖσκειται πιὸ σύμφωνος μὲ τὴ ζωὴ τὴ πλέρια, τὴν ἀληθινή.

Ὅντας δυνατὸς καὶ ἐλεύτερος γίνεται φυσικὰ καὶ φιλελεύτερος καὶ ἀναγνωρίζει τὰ δίκαια τῶν ἄλλων. Τοῦτο τὸν ὠφελεὶ ὄχι μόνο μέσα στὴν Ἀνατολὴ παρὰ καὶ στὴ Δύση. Στὴν Ἀνατολὴ βρῖσκει τώρα σύμμαχους, μαθαίνει νὰ ταιριάζει τὰ συμφέροντά του μὲ τὰ συμφέροντα ἄλλων λαῶν καὶ τοὺς ἔχει βοηθοὺς για τὴν ἐπικράτησή του. Ἀπόδειξη πὼς ἀπὸ τὰ 1908 τὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ Ἕλληνες πῆραν ἀπάνω τους καὶ συγκέντρωσαν γύρω τους ὅλους τοὺς ἄλλους χριστιανούς, καὶ πάνε νὰ τραθήξουν μὲ τὸ μέρος τους καὶ πολλοὺς μουσουλμάνους. Ἡ Ρωμιόσση πέταξε γύρω τῆς καινούργια καὶ ἡμεροφῆ φεγγοβολή. Στὴ Δύση βρῖσκει τώρα ὁ Ρωμιὸς ἂν ὄχι θαυμαστὸς ἀλλὰ τουλάχιστο ἀνθρώπους καὶ ἔθνη πὸ τὸν ἐγκρίνουν, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν ἐγκρίνουν τὸν δυναμώνουν για νὰ ἐξακολουθεὶ σ' αὐτὸ τὸ δρόμο νὰ πηγαίνει καὶ νὰ προκόφτει.

Αὐτὸς ὁ δρόμος του εἶναι ή στράτα τῆς θετικῆς καὶ φιλελεύτερης πολιτικῆς. Ἀπ' αὐτὴ δὲν ἔχει νὰ χάσει τίποτα, μόνο νὰ κερδίσει ἔχει.

Τὸν καιρὸ πὸ ἦταν ὁ Ρωμιός, ὅπως πρίν, μικρός καὶ ταπεινός καὶ ζηλόφτονος καὶ μίζερος καὶ παραπονιάρης χωρὶς νοῦ ὀργανωτικὸ καὶ δίχως θέληση δημιουργικὴ, προσκολλημένος μόνο στὰ περασμένα του μεγαλεῖα πὸ δὲν μπορούσε νὰ τὰ λημονήσει καὶ νὰ ξεμπλέξει ἀπὸ δαῦτα, — ή Εὐρώπη, ἐπίσημη καὶ ἀνεπίσημη, τὸν σιχαίνονταν, τὸν περιφρονοῦσε καὶ τὸν πολεμοῦσε.

Τώρα πού, φάχονοντας βαθύτερα, βρῆκε μέσ' στὸν ἑαυτὸ του τίς ἀληθινὲς πηγὲς τῆς ζωῆς του καὶ τῆς θέλησῆς του, τώρα πού πάει νὰ λυτρωθεὶ ἀπὸ τὰ πατροπαράδοτα καὶ ἐξωτερικὰ μεγαλεῖα του

για νὰ πάρει τὴν πνοή του ἀπὸ τὰ ἐπίσης πατροπαράδοτα ἀλλὰ ἐσωτερικὰ του μεγαλεῖα, ἀπὸ τὸ θησαυρὸ καὶ τὰ πλεῖστη τῆς πολυπάθης ἀλλὰ ἔντονης καὶ πολυσύνθετης ψυχῆς πὸ κληρονόμησε ἀπὸ γενιὰ παλιὰ δυνατὴ, καὶ ἐλεύτερη, τώρα καὶ ή δημόσια γνώμη στὴν Εὐρώπη καὶ οἱ πολιτικοὶ τῆς καὶ τὰ βαλκανικὰ κομμάτια τῆς Λόντρας καὶ οἱ σύλλογοι καὶ τὰ Κράτη ἀρχίζουν νὰ τὸν ἐχτιμοῦν καὶ νὰ τὸν σέβονται, ὅπως ὡς τώρα ἐχτιμοῦσαν καὶ σέβονταν ἀποκλειστικὰ ἕναν ἄλλο λαὸ τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς Βουλγάρους.

Ὁ σεβασμὸς καὶ ή ἐχτίμησι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μοιράζονται τώρα σὲ τὸ ἔθνη τῆς Ἀνατολικῆς, τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Βουλγάρους. Ἄν καὶ οἱ Ἀρβανίτες δειχτοῦν ἀξιοὶ καὶ σ' αὐτοὺς θὰ παραχωρηθεὶ ἕνα μέρος σεβασμοῦ. Τὸ ἴδιο καὶ για τοὺς Ἀρμένηδες καὶ για τοὺς ἄλλους ὄλους.

Ἀποκλειστικὸ δικαίωμα θαυμασμοῦ δὲν ἔχει ἕνα μονάχο ἔθνος, ὅπως δὲν ἔχει ἕνα ἔθνος μοναχὰ δικαίωμα ζωῆς, δημιουργίας πολιτισμῶν καὶ νίκης.

ΙΔΑΞ

ΑΡΧΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Βδομάδες ἀλάκερες τώρα μὲ τὴν προεκλογικὴ κίνηση, ὁ λαὸς μαζευότανε κάτου ἀπὸ τὰ μπαλκόνια τῶν σαλονιῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν σπιτιῶν τῶν πολιτευόμενων κι ἄκουγε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ κατάνυξη τὴ διδασκαλία τους. Τί τοῦ λέγανε τοῦ ἄμοιρου αὐτοῦ λαοῦ; Νὰ μαυρίση τὸ κόμμα τοῦ Βενιζέλου, γιατί αὐτὸς θέλει νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔθνος ὄντας μαλλιαρός, μισθωτὸς τῆς Ρουσίας, ρουβλοφάγος, γιατί ὑποστηρίζει αὐτοὺς πὸ χαλοῦνε τὴ γλώσσα καὶ γιατί ἔπαψε τὸ Μιστριώτη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο κ' ἔβαλε στὴ θέση του τὸ Μενάρδο, ἀναγνωρισμένο μαλλιαρό, κι ἀκόμα γιατί ὁ Βενιζέλος εἶναι ἄθεος, ἀφωρεσμένος ἐπίσημα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης.

Ὅλοι πιστεύανε πὼς σὲ λαὸ ἀπλοϊκὸ, ἀμόρφωτο, φανατισμένο για τὴ θρησκεία του θὰ πιάνανε οἱ ρουκέτες αὐτῆς τῆς φαυλοκρατίας, καὶ πὼς ἡρωϊκὰ καὶ μπιστεμένα θὰ ψηφίζοντανε αὐτοὶ πὸ ὠργιάζανε ἀσυνείδητα, μὴν ἀφίνοντας ἀνεκμετάλλευτη κάθε ἀδυναμία καὶ πρόληψη τοῦ κοσμάκη.

Κι ὅμως τὰ πράματα δείξανε θεοφάνερα πὼς οἱ ψευτιές, οἱ συκοφαντίες καὶ τὰλλα τερτίπια δὲ βρῖσκουνε πιὰ ἀνταπόκριση στὸν περισσότερο λαὸ, γιατί

αὐτὸς ἔλαδς ἀρχίζει νὰ νοιώθῃ πὼς οἱ προδοσίαι, οἱ κίντυνοι τῆς Φουλῆς, τῆς γλώσσας καὶ τῆς θρησκείας εἶναι φρέσκοι ἀέρας, πού τὸν κοπανίζουσι τῶρα ὀγδόντα χρόνια οἱ ἀγύρτες καὶ λαοπλάνοι μικροπολιτικοὶ τοῦ τόπου.

Τέτοια σημάσια εἶχαν οἱ ἐκλογές τῆς περασμένης Κεριακῆς, σημασία βαθύτερη, πνευματικώτερη μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς.

Ἀπὸ τῶρα καὶ πέρα, ὅσοι ὑπολογίζανε στὸ φανατισμὸ τοῦ λαοῦ, πάνου σὲ ὀρισμένα ζητήματα πού τὰ βαφτίζανε «πατριωτικά» καὶ ζητήματα «ὑπαρξῆς» γιὰ τὸ Ἔθνος, θ' ἀρχίσουν νὰ κάμουν τὴν πρεπούμενη ἀδαρία, καὶ θὰ κοιτάξουν σὲ ἄλλο ἐπίπεδο νὰ ἐργαστοῦνε, ἐπίπεδο τίμιας πολιτικῆς καὶ τίμιας συνείδησης, πράμα πού θὰ ἠθικοποιήσῃ ἀναγκαστικά καὶ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους.

Οἱ δημοτικιστὰδες πού ὑποστηρίζανε σὲ τούτη τὴν ἐκλογὴ μὲ ὄση μικρὴ δύναμη καὶ ἂν ἔχουν, τὴν κυβέρνησιν τοῦ κ. Βενιζέλου, δὲν κοιτάξανε τίποτ' ἄλλο, παρὰ τὸν ἴσιο δρόμο τοῦ σημερινοῦ Πρωθυπουργοῦ σὲ ἔλα τὰ ζητήματα τῆς πεποιθησῆς του, ἀδιάφορο ἂν μέσα σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα τὸ ζωτικότερο ἀπ' ἔλα, τὸ γλωσσικό, δὲ βρισκῆ ἀπὸ μέρος τῆς κυβέρνησῆς του τὴν πρεπούμενη θέσιν πού τοῦ ἀξίζει. Ἴσως, ἄλλος πολιτικός, τοῦ αὐριο, ἔρθε μὲ βαθιὰ καὶ ἀσάλευτη πεποίθησιν γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, καὶ τότε βέβαια ὁ Βενιζέλος δὲ θὰ εἶναι κείνος πού θὰ λογαριαστῆ γιὰ λευτερωτῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ νοῦ ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ μαύρου ζυγοῦ τῆς δασκαλοσύνης. Ἐνα ἔμω, δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τοῦ ἀρνηθῆ κανεὶς. Πὼς μὲ τὴν πολιτικὴν του βοήθησιν ν' ἀνοιχθῆ κανεὶς. Πὼς μὲ τὴν πολιτικὴν του βοήθησιν ν' ἀνοιχθῆ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ σ' ἀνοιχτότερους ὁρίζοντες. Στοιχεῖο καὶ βάση κάθε ἀρχῆς πολιτισμοῦ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟ

Ἄς τὸ σημειώσουμε καὶ τοῦτο ὄω, ἀφοῦ δὲ βαριοῦμαστε. Ἀπὸ ἀνταπόκρισιν τῆς «Ἀκρόπολης» μαθαίνω, ὅτι ὁ δῆμαρχος τῆς Λυῶν Ἐρριὸ σ' ἔνα βιβλίον ποῦ βγαλε γιὰ τὴ Νέα Τουρκία θαμάζει κοντὰ στίς ἄλλες ἀναμορφωτικὰς ἐνέργειαι τῶν Νεοτούρκων καὶ τὸν καθορισμὸ τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς, πού πρέπει νὰ φυλάγονται ἀπὸ τοὺς ἐργάται τῶν σῶκων. Γιὰ ἔλα τὰλλα πού ἀναφέρνει ὁ κ. Ἐρριὸ, πρόοδο στὰ οικονομικά, στὰ δημόσια ἔργα κλπ., τὸν συμβουλεύουμε νὰ κἀνῃ δεύτερες καὶ καλύτερες μελέται, στὸ ζήτημα ὅμως τῶν σῶκων πιστεύω νὰχη καλὰς πληροφορίας ὁ ἄνθρωπος. Δὲν ξέρω μόνο ἂν

ἀναφέρνει στὸ βιβλίον του ὅτι οἱ ὄροι τῆς ὑγιεινῆς πού διατάχτηκαν γιὰ τὴν κατεργασία τῶν σῶκων σκοπὸ ἔχουν τὴν προφύλαξιν τοῦ καταναλωτῆ τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Ἀγγλίας καὶ ὄχι τοῦ ἐργάτη τῆς Τουρκίας, καὶ ἂν προφυλάγεται μὲ δαύτους καὶ ὀργάντης ὁ ἴδιος, τοῦτο τὸ χρωστᾶται ὄχι στοὺς Νεότουρκους, παρὰ στὴ φροντίδα πούχουν οἱ Ἀμερικάνοι γιὰ τὴ δική τους τὴν ὑγείαν. Ἐἔρετε δηλαδὴ ἔδω τί τρέχει; Ὁ πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς στὴ Σμύρνη εἶχε δηλώσει πρὶν ἔνα-δύο χρόνια ὅτι δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ φορτωθοῦν σῶκα γιὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἂν δὲν κατεργάζονταν καὶ συσκευάζονταν σύμφωνα μὲ κάποιους ὄρους καθαρότητος. Γιὰ τὸ φόβον λοιπὸν αὐτόν, ἄς τὸν ποῦμε φόβον τῶν Ἀμερικάνων, φαίνεται ὅτι ἔγινε σχετικὴ νομοθεσία, αὐτὴ πού κινεῖ τὸ θαυμασμὸ τοῦ κ. Ἐρριὸ. Ἐκεῖ ὅμως πού δὲν ὑπάρχει φόβος Ἀμερικάνων οὔτε καὶ Ἰουδαίων, γιὰ τί τοὺς Ἰουδαίους μὲ τὸν Τζαβὶτ τοὺς ἔχουν δικούς τους, δὲ φαίνεται νὰ νοιάζονται καθόλου γιὰ τὴν ὑγιεινὴν οἱ Νεότουρκοι. Γιὰ νὰ τὸ πιστέψῃ ὁ κ. Ἐρριὸ, ἄς κἀνῃ ἔνα ταξιδάκι στὴν Τουρκίαν. Ἄς γυρῆσῃ λίγο τοὺς δρόμους τῆς ἀγορᾶς τῆς Σμύρνης, νὰ δῆ τί μυρουδιὰς θὰ χτυπήσουν τὴ μύτην του σὲ πολλὰ στενάδια ἢ καὶ σὲ πλατείας, ἄς ἐπισκεφθῆ τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τίς ρούγας τοῦ Γαλατᾶ μὲ ἀναγκὰ τὰ ρουθούνια, ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμον τοῦ Πέραν ἄς κατηφορίσῃ ἔδω κ' ἐκεῖ πρὸς τὸν Κεράτιον, γιὰ νὰ δῆ μούχλα καὶ γκρεμισμένα παλιόσπιτα καὶ σωροὺς σκουπιδιῶν, ἄς κἀνῃ μερικὰς βόλτες στὸ μέρος ἐκεῖνο πούναὶ πρὶν πᾶς στὰ Πατριαρχεῖαν, τὸ ἴδιον ἄς κἀνῃ καὶ στὰ παράμερα τῆς Σταμποῦλ, καὶ τότε τὰ ξαναλέμε. Τότες θὰ πιστέψῃ ὅτι ἡ μοναχὴ πρόοδος τῶν Νεότουρκων εἶτανε νὰ ντύσουν μὲ χακὶ ἢ μὲ λαδιὰ στολὴ τοὺς στρατιώται τους καὶ νὰ τοὺς φορέσουν καλπάκι ἀντὶς φέσι καὶ νὰ διδάξουν τοὺς χαμάληδες νὰ κἀνουν συλλαλητήρια γιὰ τὴν Κρήτην. Γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐκεῖνο πούκταναν κάλλιον νὰ μὴν τὸ ἔκαναν. Ὅχι γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνας κάλλιον, παρὰ γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς Τούρκους. Τὶ ἔκαναν; Πλήθυναν τὰ τυπογραφεῖα, ἔβγαλαν ἔφημερίδες, περιοδικὰ, φυλλάδες, εἰκόνες μπόλικαι, ἔλα ἔμω μὲ σκοπὸ νὰνάψουν τὸν Τούρκικον σωβινισμὸ σκορπίζοντας ψευτιὰς καὶ ἀστραπὲς μισαλλοδοξίας, φονικῆς διὰθεσης καὶ βαρβαρότητας. Στίς ἐπιστημῆς τίς φυσικὰς δὲν προδέψανε πῶτερον ἀπ' ὅπου βρίσκονταν στὰ χρόνια τοῦ Χαμίτη. Γιατὶ αὐτὲς δὲν τίς κατὰτρεχε ὁ Χαμίτης, μόνον τὴν ἱστορίαν νὰ σκοτώσῃ γύρευε μὲ τὴ λογοκρισίαν.

Ἄς μελετήσῃ τέλος πάντων ὁ κύριος δῆμαρχος τῆς Λυῶν, ἂν δὲν πιστεύῃ.

8.8.1912

ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τετάρτη 7 του Μάρτη — Πέμπτη 13 του Μάρτη

Τ' ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ. Οι εκλογές της Κυριακής έδωκαν τὸ ἀποτέλεσμα πὸν περιμέναμε, ἐλπίζαμε κ' εὐχόμεσθε. Πρῶτα ἡ Ἀθήνα ἔδωκε τὸ χτύπημα στὰ παλιὰ κόμματα ρίχνοντάς τες τέσσερες χιλιάδες ψήφους ἀπ' τὸν τελευταῖο κυβερνητικὸ βουλευτὴ — ἕναν πέρα πέρα ἄγνωστον ἄνθρωπο — αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸ τῆς ἐνωμένης Ἀντιπολίτευσης, τὸ ντόπιον κ' ἕναν σχετικῶς ἀπ' τοὺς τιμιότερους παλιὸς πολιτικούς, τὸν κ. Ράλλη. Κάθε ἄλλο βέβαια παρὰ νὰ μᾶς λυπηθεῖ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ἴσα-ἴσα χαρήκαμε δλόκαρδα γιὰ τὴν ἀποτυχία αὐτῆ τοῦ κ. Ράλλη, γιὰ τὴν παρουσία του μέσα στὴ Βουλὴ θὰ τὴ θεωρούσαμε γιὰ ἔθνικὴ συμφορά· ὁ κ. Ράλλης μᾶς ἔδειξε μὲ τὴ διαγωγή του στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν, πῶς καὶ κακὸς ψυχολόγος εἶταν καὶ τὴ δύναμη δὲν εἶχε — πρᾶμα δύσκολο ἄλλως τε γιὰ ἕναν τόσο ἡλικιωμένον πολιτικὸ — νὰ βγεῖ ἀπ' τὴς παλιές του μέθοδες. Φαντάστηκε πῶς μόνο μὲ βρισίδια φτάνει κανεὶς νὰ πολεμήσει τὸν ἀντίπαλό του. Φυσικὰ γι' αὐτὸ δικαιολογούτανε πληρέστατα· γιὰ τὴν πράγματι, μὲ πρόγραμμα δὲν μπορούσε νὰ πολεμήσει. Κι ὁ λόγος εἶναι πῶς ἕνας τίμιος πολιτικὸς δὲν εἶταν δυνατὸ νὰ δώσει στὴν Ἑλλάδα μὲ ἐλπίδες ἐπιτυχίας πρόγραμμα ἄλλο ἀπὸ κείνο τοῦ κ. Βενιζέλου. Ὁ κ. Ζωγράφος τόλμησε φυσικὰ ν' ἀναπτύξει ἕνα πρόγραμμα συντηρητικῆς, πλουτοκρατικῆς ἰδεολογίας· ὁ κόσμος δὲν τὸ κατέλαβε, γιὰ τὴν ἄλλωθις ζήτημα εἶναι ἂν θάπαιρνε παραπάνω ἀπὸ χίλιους ψήφους. Μὰ ὁ κ. Ράλλης εἰξευρε πῶς μὲ πλουτοκρατικὸ πρόγραμμα δὲ γινότανε δουλειά· τὸ φιλελεύτερο τὸ εἶχε πιά δώσει ὁ Πρωθυπουργός. Γι' αὐτὸν δὲν ἔμενε πιά τίποτε καὶ — μιὰ καὶ δὲν μπορούσε ν' ἀντισταθεῖ στὸν πειρασμὸ νὰ μὴν πολιτευθεῖ (κι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάνει) δὲν εἶχε ἄλλο μέσο ἀπ' τὴς βρισιές γιὰ νὰ πολεμήσει. Κι ὁ λαὸς τοῦδωκε τὴ μόνη δυνατὴ ἀπάντηση· ὅ,τι μόνος του ἔπρεπε νὰ εἶχε κάνει, δηλ. νὰ μὴν ξαναανακατωθεῖ στὴν πολιτικὴ, τώρα μὲ τὴν πανηγυρικὴ του ἀποτυχία ἀναγκάζεται νὰ τὸ κάνει.

Κ' εἶναι αὐτὸ ἕνα ἀπ' τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς ἐκλογῆς. Μὰ ὅχι τὸ μόνο· ἡ Κυβέρνηση στέλνεται μὲ καταπληχτικὴ πλειονοψηφία — κ' οἱ τρεῖς κομματάρχες πὸν ἔρχονται στὴ Βουλὴ μόνο κατὰ λάθος βέβαια βρίσκονται ἐκεῖ. Ἡ παρουσία τῶν ἀν-

θρώπων αὐτῶν εἶναι μιὰ παραφωνία· ὅχι πῶς οἱ ἐκλογεῖς τοὺς συμφώνησαν στὸ πρόγραμμά τους καὶ τὸ βρήκαν καλότερο ἀπ' τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβέρνησης. Οὔτε εἶχαν πρόγραμμα, οὔτε διαφέρουν οικονομικὰ οἱ ἐκλογεῖς πὸν ἔβγαλαν αὐτοὺς ἀπὸ κείνους πὸν ψήφισαν τοὺς κυβερνητικοὺς ὑποψήφιους. Πρόκειται μόνο γιὰ μιὰ ἐξαιρετικὴ συμπάθεια στὰ πρόσωπα τῶν πολιτευομένων ἐκείνων, συμπάθεια πὸν ἐξακολούθησε καὶ μετὰ τὴν Ἐπανάσταση, συμπάθεια πὸν ἀποτελεῖ ὁμῶς ἄρνηση τῆς Ἐπανάστασης γιὰ τὴν ἐκείνη χτύπησε πρόσωπα καὶ στὰ πρόσωπα ἐκεῖνα περιλαμβάνονται καὶ οἱ πολιτευόμενοι ἐκεῖνοι.

Ἀν ξέρουμε τί στάση θὰ τηρήσουν στὴ Βουλὴ οἱ μὴ Κυβερνητικοὶ πολιτευόμενοι, ἂν ἡ Κυβέρνηση τηρήσει, ἔπως ἐλπίζουμε, τὸ πρόγραμμα πὸν ἔδωκε, πρόγραμμα πὸν μπορεῖ νὰ τηρήσει μέσα στὰ τέσσερα χρόνια πὸν ἔχει μπρὸς τῆς, γιὰ τὴν γιὰ τόσα μόνο μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς δὲν ὑποσχέθηκε πολλά. Ἄν δὲν τὸ τηρήσει — θάχουν βέβαια ἕναν λόγο νὰ τὴν πολεμήσουν καὶ μαζί μ' αὐτοὺς κι ὅλοι μας πὸν ὑποστηρίζουμε τὴν Κυβέρνηση μὲ τόσο φανατισμὸ. Μὰ ἂν τὸ τηρήσει; Ἐχουν βέβαια στὸν τόπο μας ὅλοι σχεδὸν τὴν ἀντίληψη πῶς σὲ κοινοβουλευτικὸ Κράτος πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀντιπολίτευση, πρέπει δηλ. νὰ ὑπάρχουνε μέσα στὴ Βουλὴ γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα ἢ τοῦλάχιστο τὰ κυριώτερα διάφορες γνώμες, διάφορα προγράμματα· μὰ πὸν τὴ βρήκαν αὐτὴ τὴ σοφία ἐκεῖνοι πὸν διαρκῶς τὴν κατεβάζουν, δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε. Γιὰ τὴν πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀντιπολίτευση; Σὲ Κράτος πὸν ἔχει Βουλὴ μὲ κόμματα ἀρχῶν καὶ ὅχι μὲ ἀρλούμπικα προσωπικὰ κόμματα ὅπως εἶταν ὡς τώρα τὰ ρωμέικα, κάθε κόμμα ἔχει καὶ τὸ πρόγραμμά του.

Μὰ ὅταν ἡ πλειονοψηφία τοῦ λαοῦ στείλει στὴ Βουλὴ ἀντιπρόσωπους ἑνὸς μόνο κόμματος, ἑπαδῶς ἑνὸς μόνο προγράμματος πῶς θὰ ὑπάρχει στὴ Βουλὴ ἀντιπολίτευση χωρὶς νὰ βρεθοῦν μερικοὶ ἀπ' τοὺς βουλευτὲς πὸν νὰ προδώσουν τὴς ἀρχές μὰ καὶ γιὰ τὴς ὁποῖες βγήκανε; Ποιὸς ἀπ' τοὺς σημερινοὺς βουλευτὲς μας θὰ τολμήσει, ἂν ἔχει μέσα του ἔχνος τιμῆς, νὰ φύγει ἀπ' τὴν Κυβέρνηση ἔσο αὐτὴ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπ' τὸ πρόγραμμα πὸν μὲ τὴν λεπτομέρεια ἔδωκε; Καὶ ποιὸς ἀπ' τοὺς ἀντιπολιτευομένους (στ' ὄνομα) θὰ τολμήσει στὴν Ἑλλάδα νὰ διαφωνήσει μὲ τὸ πρόγραμμα πὸν ἔδωκε ἡ Κυβέρνηση; θὰ εἶναι ριζοσπαστικώτερος; τότε ποιὸς ἀντιπροσωπεύει; Ἄνάμεσα στοὺς ἐκλογεῖς τοῦ ζητήματος εἶναι ἂν θὰ βρίσκονται ἐλάχιστοι πὸν νὰ τοὺς συμφέρε ριζοσπαστικώτερο πρόγραμμα. Θὰ εἶναι συντηρητικοί; καὶ πάλι θὰ προδώσουν τοὺς ἐκλογεῖς τοὺς, ἐκλογεῖς πὸν εἶναι ἢ γεωργοὶ ἢ μικροαστοὶ ἢ

εργάτες. Στόν τόπο μας δέν είναι δυνατό νά ὑπάρχει εὐκόλα τίμια ἀντιπολίτευση, τίμια Κυβέρνηση· ὁ πληθυσμός τῆς Ἑλλάδος είναι γεωργικός καί μικροαστικός· τοῦ ταιριάζει ἓνα κοινὸ πρόγραμμα. Οἱ λίγοι ἐργάτες κ' οἱ λίγοι μεγαλοαστοὶ δέν είναι τόσο ὥστε ν' ἀντιπροσωπεύονται μέσα στὴ Βουλὴ· γι' αὐτὸ σὲ μᾶς ταιριάζει ἓνα τίμιο κόμμα, γι' αὐτὸ δέν είναι τίποτε τὸ παράξενο ἂν μὲ ὄλο τὸ κοινοβουλευτικὸ μας πολίτευμα δέν ἔχουμε ἀντιπολίτευση.

Γιατί ὁ κοινοβουλευτισμὸς δέν ἔχει καμμία σχέση μὲ συμπολίτευση καὶ ἀντιπολίτευση· κοινοβουλευτισμὸς θὰ πεῖ αὐτοδιοίκηση τοῦ λαοῦ καὶ αὐτοδιοίκηση σύμφωνη βέβαια μὲ τὴ γνώμη του — καὶ ὅταν ἡ γνώμη αὐτὴ εἶναι μία σύμφωνα μὲ τὴν οἰκονομικὴ κατάστασιν τοῦ λαοῦ, ἓνα θὰ εἶναι καὶ τὸ κόμμα, ἓνα θὰ εἶναι καὶ τὸ πρόγραμμα. Θὰ μένει μόνο ἡ ἐκτέλεση τοῦ προγράμματος — καὶ αὐτὴ θὰ τὴν ἐξελέγχει ὁ ἴδιος ὁ λαὸς στίς ἐκλογές ἢ καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὲς ἐκδηλώνοντας τὴ γνώμη του γιὰ κάθε προδοσία τοῦ ἀντιπροσώπου του καὶ ἀναγκάζοντας τον νὰ παραιτηθεῖ, ὅπως σήμερον γίνεται σ' ὄλα τὰ πολιτισμένα κράτη (κοίτα τελευταία στὴν Ἰταλία τὴν παραίτηση τοῦ σοσιαλιστῆ Φέρρι).

Κ' ἐρχόμαστε στὸ τέλος τῆς κρίσης μας· ὁ λαὸς πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώθει τὸ πρόγραμμα καὶ νὰ ἐξελέγχει τὴν Κυβέρνηση. Ἄν αὐτὸ συμβαίνει τώρα στὸν τόπο μας, ἀκόμα δέν μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε, μάλιστα εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὸ ἀντίθετο· ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ δέν εἶταν ἐκλογὴ ἐπιδοκιμασίας γιὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβέρνησης· ἀπόδειξη πὼς μὲ τὴν Κυβέρνηση εἶταν καὶ πολλοὶ πού μόλις τοὺς ἀναπτύξει κανεὶς τὸ πρόγραμμά της δηλώνουν ἀμέσως πὼς δέν τὸ δέχονται. Μὰ ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ δέν εἶταν πάλι κ' ἐκλογὴ προσώπων· γιατί πολλοὶ ψήφισαν ἀνθρώπους πού δέν τοὺς εἶναι διόλου συμπαθητικοὶ καὶ πού σὲ ἄλλη περίπτωση δὲ θὰ τολμοῦσαν νὰ παρουσιαστοῦν ζητώντας ψήφους. Ἡ ἐκλογὴ τῆς Κυριακῆς εἶταν ἐκλογὴ τοῦ προσώπου τοῦ κ. Βενιζέλου, εἶταν διορισμὸς του σὲ δικτάτορα μὲ ὑπογραφή σὲ λευκὸ.

Τὸ κόμμα ἀρχῶν ἀκόμη δὲ δημιουργήθηκε γιατί λείπει ἡ βάση του, γιατί λείπει τοῦ λαοῦ ἡ πολιτικὴ μόρφωση. Μὰ τὸ κόμμα αὐτό, τὸ κόμμα πού θὰ ἐξαρτᾶται ὄχι ἀπὸ λίγα άτομα πού μποροῦν ν' ἀλλάζουν ἀντιλήψεις καὶ βλέψεις καὶ πού ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά μὲ δημαγωγίες ἢ μὲ συκοφαντίες μποροῦν νὰ παρασύρουν τὸ λαὸ σὲ πράξεις ἀντίθετες μὲ τὸ συμφέρον του (κοίτα ἐκμετάλλευση τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος), πρέπει νὰ δημιουργηθεῖ. Κι ὁ κ. Βενιζέλος εἶναι ἐκεῖνος πού σύμφωνα μὲ τίς ἀρχές του, σύμφωνα μὲ τίς ὑποσχέσεις του πρέπει νὰ τὸ κάνει

ἔχει τώρα ἀρκετὴ ἡσυχία καὶ ἀρκετὸν καιρὸ μπροστά του. Δέν ξέρομε πὼς ἐρχονται αὔριο τὰ πράματα· δέν ξέρομε ἂ δὲ βρεθεῖ ἓνας πού θὰ ἐκμεταλλεῖται λαϊκὰς ἀδυναμίες καὶ νὰ παρασύρει τὸν πολιτικῶς ἀμόρφωτο λαὸ σὲ καταστρεπτικὰ κινήματα γιὰ προσωπικὸ του συμφέρον, ἂν μάλιστα δέν ἀνήκει στοὺς παλιούς, πού σὲ κεινοὺς μόνο δυσπιστεῖ ὁ λαός. Χρειάζεται λοιπὸν πρῶτ' ἀπ' ὄλα νὰ μορφωθεῖ πολιτικὰ ὁ λαὸς αὐτός, χρειάζεται νὰ μορφωθεῖ ἔτσι ὥστε νὰ κινεῖται μόνο *συνειδητά*. Θὰ τὸ κάμουν αὐτὸ μόνο οἱ πολιτικοὶ σύλλογοι πού ὑποσχέθηκε ὁ κ. Πρωθυπουργός· πολιτικοὶ σύλλογοι, ἀνεξάρτητοι ἀπ' τὴν κοινοβουλευτικὴ δράση του, πολιτικοὶ σύλλογοι πού νὰ μὴν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ὑποθάλλουν τίς σημερινές προλήψεις γιὰ νὰ πολεμήσουν ἀπ' τὴν ἀρχὴ καὶ νὰ θελήσουν νὰ χτίσουν δὲ γερὴ βάση τὸ οἰκοδόμημα. Ἐκεῖνοι πού θ' ἀναλάβουν τὴν ἐργασία αὐτὴ πρέπει νὰ μὴν ἔχουν σκοπὸ νὰ πολιτευθοῦν, προτοῦ ὁ ἴδιος ὁ λαὸς εἶναι σὲ θέση νὰ ὑποδείξει μόνος τοὺς ἀντιπροσώπους του. Ἔτσι μόνο ἐξασφαλίζεται τὸ Κράτος αὐτό· ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐλπίσουμε στὸ μέλλον του. Καὶ γι' αὐτὸ τὴν ὄθηση σὲ τέτοια δράση περιμένουμε πρῶτ' ἀπ' ὄλα ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλο. Οἱ συναγωνιστὲς ἔξω ἀπ' τὴ Βουλὴ ἄς εἶναι βέβαιοι πὼς δὲ θὰ τοῦ λείψουν.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ. Δέν μπορούμε νὰ μὴ σημειώσουμε μὲ χαρὰ τίς τέσσερες νίκες πού ἔχει νὰ δείξει ὁ δημοτικισμὸς στίς ἐκλογές αὐτές· νίκες ἀρνητικὰς μόνο βέβαια, μὰ γι' αὐτὸ ὄχι λιγώτερο σπουδαίες. Πώπηδες, Κουλουμβάκηδες, Πατσουράκοι καὶ Γκαλαβάδες δὲ θ' ἀκουστοῦν τὴν τετραετία πού μᾶς ἔρχεται στὴ Βουλὴ· τοὺς δημαγωγούς κ' ἐκμεταλλευτὲς τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἔθαψε καλὰ ἡ περασμένη Κυριακὴ. Μὰ μὲ μεγάλη λύπη πάλι θὰ ἴδῃ ὁ φιλελεύτερος παρατηρητὴς τὴν ἀποτυχία δυὸ ἀπ' τοὺς συμπαθέστερους βουλευτὲς τῆς περασμένης Βουλῆς, δυὸ νέων μὲ ἀρχές, μὲ γνώσεις, καὶ μὲ χαραχτήρα, τῶν δυὸ κοινωνιολόγων βουλευτῶν κ. κ. Παπαναστασίου καὶ Πετιμεζᾶ. Ὁ πρῶτος ἔχασε χάρη στὴν ἀλαζονεία τοῦ Ἰπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, πού γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος τιμωρήθηκε· τὸ δεύτερον τὸν πῆρε στὸ λαιμὸ τοῦ ὁ ἴδιος ὁ κ. Βενιζέλος πού μπορούσε βέβαια νὰ τὸν προτιμήσει ἀπὸ μερικές μηδαμινότητες, ἂν ὄχι στὴν Ἀττικὴ, τουλάχιστο στὴν Ἀχαϊοῦλιδα. Ὡστόσο, τὴ λύπη μας τὴ μετριάζει λιγάκι· ἡ σκέψη πὼς κ' ἔξω ἀπ' τὴ Βουλὴ εἶναι ἀρκετὴ δουλειά, δουλειά πού νὰ τοὺς ἐξασφαλίζει μὲ κάμποσο καιρὸ ἀπὸ κάθε τυχερὰς ἀποτυχίας καὶ νὰ

τούς αφήσει ν' αφοσιωθούν τότε στη νομοθετική εργασία.

ΕΝΑ ΑΡΘΡΟ. Για τούς αναγνώστες μας που θα έχουν την περιέργεια νά μάθουν τίς σκέψεις του κ. Χαιρόπουλου για την ώρα, παραθέτουμε χωρίς άλλα σχόλια την ακόλουθη φράση απ' τὸ κύριο ἄρθρο τῆς Τρίτης.

«Εἶνε γνωστὰ αἱ ἰδέαι, αἵτινες ἐμπνέουν τὴν ἐφημερίδα ἡμῶν. Ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν ἀγωνιζόμενοι παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς, πρῶτοι ὑπερησιώθημεν τὸν κ. Βενιζέλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Θερίσσου, πρῶτοι ὑψώσαμεν τὴν ἀνορθωτικὴν σημαίαν, πρῶτοι καὶ μόνοι συνειργάσθημεν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ πρῶτοι ὑπεδείξαμεν εἰς τὸν Ἑλλη-

νικὸν λαὸν τὸν ἄνδρα, ὅστις κυβερνᾷ σήμερον τὴν χώραν. Ἐὰν τελευταίως διεφωνήσαμεν πρὸς τὸν ἄνδρα τοῦτον, τὸν ἠλέγξαμεν δριμύτατα διὰ τὰ ὑβριστικὰ σφάλματα τῆς πολιτικῆς του, δι' ἀγῶνος δὲ ὑπερανθρώπου προσεπαθήσαμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἰσορροπίαν ἐν τῷ πολιτεύματι, δημιουργοῦντες τὴν ἀπαραίτητον κοινοβουλευτικὴν ἀντιπολίτευσιν, τοῦτο δὲν σημαίνει ἔτι ἡμεῖς ἀπηνήθημεν τὰς ἀρχὰς ἡμῶν, οὔτε διὰ προσεκολληθήμεν εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους **ΗΜΕΙΣ** συνετριψάμεν». κ.λ. κ.λ. Ὡς τῆ Δευτέρα δὲν ἀμφιβάλλομε πῶς ὁ κ. Βενιζέλος θὰ εἶναι πάλι ὁ Μεσσίας τοῦ «Χρόνου». Κι ἐλ' αὐτὰ, νὰ σᾶς τὸ ποῦμε καὶ τὸ μυστικόν, γιὰ τὴν κυκλοφορίαν. Ἀποδείχτηκε μὲ τίς ἐκλογὰς πῶς ὁ κοσμάκης θέλει Βενιζέλο καὶ μετὰ Βενιζέλο πρέπει νὰν τοῦ δώσουμε γιὰ νὰ πουλιοῦνται τὰ φύλλα μας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΥΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΑ ΤΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

“ΑΘΗΝΑΙ,, ΤΟΝΩΝ 16,000 ‘ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,, ΤΟΝΩΝ 15,000

ΜΕ ΔΙΠΛΟΥΣ ΕΛΙΚΑΣ ΔΙΠΛΑΣ ΜΗΧΑΝΑΣ ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΑ ΕΙΣ ΑΝΤΟΧΗΝ ΚΑΙ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΝ
ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ 15 ΜΙΛΛΙΩΝ

Διαμερίσματα επιβατῶν ἀνετώτατα. — Αἰθουσα πολυτελεῖς Α' καὶ Β' θέσεως, Καπνιστήρια ἰδιαιτέραι αἰθουσα Κυριῶν, Μουσικῆς, Ἐστιατορίον. — Νοσοκομεῖον, ἀπολυμαντικὸς κλίβανος, Δουρῶνες, Κουρείον, Πανοπωλείον, Καφενεῖον, Ζυθοπωλείον. — ΔΕΥΤΕΡΑ ΘΕΣΙΣ καινούργης μὲ 200 κλίνας. — Θέρμανσις διὰ Καλοριφέρ εἰς τὰ διαμερίσματα τῶν Μεταναστῶν. — Ἰδιαιτέραι τραπεζαρίαι Μεταναστῶν.

Ἡλεκτρικὸν φῶς, ἀσύρματος τηλεγράφος

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΤΑ 20 ΗΜΕΡΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ-
ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ

ΤΟΥ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ

«ΑΘΗΝΑΙ»

ΤΗΝ 17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1912

ΔΙ' ΕΠΙΒΑΤΑΣ, ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΟΝ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ παρὰ τῷ Γενικῷ Πράκτορι τῆς Ἀτμοπλοΐας Λεωφόρος Αἰγῶος Ν, 5,

ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚῃ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ ΟΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΑΝΘΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ